

Perspectiefnota 2018 – 2021

Voor u ligt de Perspectiefnota 2018 – 2021. Net als vorig jaar is de voortgangsinformatie zichtbaar gemaakt met behulp van een afzonderlijke “hoofdpijnenrapportage” en niet opgenomen in deze perspectiefnota. Dit komt tegemoet aan een van de wensen van een raadsbrede werkgroep die in 2015 heeft geadviseerd over ons P&C-instrumentarium.

Wij bieden u deze perspectiefnota aan in een periode dat het economisch weer goed gaat met Nederland. In Steenwijkerland zien we daar de gevolgen van terug. Het economisch herstel heeft ertoe geleid dat het werkloosheidspercentage in de gemeente dichter toegroeit naar het percentage in de regio Zwolle. Tegelijkertijd staat onze gemeente voor een aantal grote opgaven en uitdagingen. Denk bijvoorbeeld aan de decentralisaties vanuit de Rijksoverheid op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie. Afgelopen periode hebben wij de nieuwe taken succesvol geïmplementeerd. Dit huis staat en wordt nu verder afgebouwd.

Op financieel vlak blijft onze belangrijkste inkomstenstroom, de algemene uitkering, een bron van onzekerheid vormen vanwege het grillige karakter ervan. Wij zijn er de afgelopen jaren steeds in geslaagd deze onzekerheid het hoofd te bieden door solide financieel beleid. Dat beleid zetten we met deze perspectiefnota voort, waarbij we ook de nodige extra investeringen kunnen doen. De komende maanden zullen ons meer helderheid geven over het meerjarig financieel beeld, inclusief nog te verwachten extra uitgaven, zoals voor de IGSD en onderwijshuisvesting. Ons streven is om u, net als de afgelopen jaren, in het najaar een meerjarig sluitende Programmabegroting aan te bieden op basis van die informatie. Daarmee in de verwachting dat wij ook dan onder het lichte toezichtregime van de provincie voor alle domeinen¹ zullen vallen.

In onze koersbepaling beseffen wij ons goed dat we het laatste jaar zijn ingegaan van onze bestuursperiode. Alles is er aan gelegen om de ambities, voor zover nog niet behaald, alsnog te realiseren. Daarnaast willen wij de gemeente goed achter laten voor het nieuwe college straks. Belangrijke uitdagingen zijn er nog volop. Dat geldt bijvoorbeeld voor het verder vergroten van de inwonerbetrokkenheid, het verduurzamen van woningen en het opwekken van zonne-energie. De zoektocht naar andere bronnen van nieuwe energie is nodig om de gestelde doelen te behalen.

Dit jaar voeren we weer een inwonersenquête uit om te meten wat de Steenwijkerlandse samenleving vindt van het gevoerde beleid. Dit kan dan worden beschouwd als “eindrapport” voor ons college.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,

de secretaris,
drs. S.S. Weistra

de wnd. burgemeester,
J.H. Bats

¹ Dit zijn de domeinen financiën, Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), Wro (Wet ruimtelijke ordening), informatie- en archiefbeheer en huisvesting statushouders.

Inhoud

Perspectiefnota 2018 – 2021	1
1. Onze koers	3
1.1. Speerpunten	3
1.2. Politiek kompas	5
2. Wat zien we om ons heen?	8
2.1. Kansen	8
2.2. Bedreigingen	9
3. Financieel beeld	11
3.1. Begrotingspositie	11
3.2. Vermogenspositie	14
4. Kaders Programmabegroting 2018-2021	15
4.1. Inleiding	15
4.2. Kaders	15
4.3. Loonkostenontwikkelingen	15
4.4. Prijsinflatie exploitatiebudgetten en kostenplaatsen	16
4.5. Prijsinflatie grondexploitatie	16
4.6. Rente	17
4.7. Loon –en prijsinflatie subsidies	17
4.8. Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten	17
4.9. Groei aantal woningen	17
4.10. Groei aantal inwoners	17
5. Te nemen besluiten	18
6. Bijlagen Perspectiefnota 2018-2021	19
6.1. Bestedingsplan 2018-2021	19
6.2. Budgetafwijkingen	36
6.3. Ontwikkeling vermogenspositie per 1 januari 2018	51

1. Onze koers

In ons collegeprogramma “Verantwoord anders 2014 -2018” en het bijbehorende “addendum” staan de koers en onze speerpunten benoemd. Wij zijn als college nu drie jaar onderweg en het laatste jaar ingegaan van deze bestuursperiode.

Voor het grootste deel zijn de ambities gerealiseerd of liggen we op koers. In het jaarverslag over 2016 bent u daarover geïnformeerd. In totaal is afgerond 70% van de doelstellingen voor 2016 gerealiseerd. Voor de komende periode houden wij vast aan de koers uit ons collegeprogramma en doen in dat verband een aantal gerichte investeringen. Wij doen dit met inachtneming van ons politiek kompas. Omdat u ons hieraan mag herinneren hebben we dit kompas uit het collegeprogramma nogmaals opgenomen in dit hoofdstuk.

Ook zetten we stappen door onze kapitaalgoederen voortaan meer planmatig te gaan beheren. Planmatig beheer vraagt om een goede balans tussen budgetten, de kwaliteit van kapitaalgoederen en de risico's die voortkomen uit de mate van beheer. Hiervoor moeten onderbouwde keuzes worden gemaakt via meerjarige onderhouds- en vervangingsplannen om daarmee in control te zijn. Deze plannen zijn inmiddels beschikbaar en hebben geleid tot een aantal gehonoreerde investeringen. Door bijvoorbeeld nu te investeren in verlenging van de levensduur van wegen kunnen toekomstige investeringen (deels) worden voorkomen.

Om goed invulling te kunnen geven aan onze koers zijn een professionele organisatie en een gezond huishoudboekje absolute voorwaarden. Als doelstelling hanteren wij de ontwikkeling van een wendbare organisatie en begroting. Deze processen zijn in volle gang. Verderop in deze perspectiefnota schetsen wij het financieel perspectief en staan wij uitgebreid stil bij de diverse ontwikkelingen.

1.1. Speerpunten

Werkgelegenheid

Werk is voor ons een absolute prioriteit. Werk zorgt voor een inkomen en geeft mensen daarmee bestaanszekerheid. Maar het gaat verder dan dat. Het zorgt ook voor sociale contacten en heeft een verregaande invloed op de fysieke en geestelijke gezondheid van mensen. We willen als gemeente dan ook op verschillende manieren met werk aan de slag. Enerzijds willen we het aantal mensen met een uitkering verminderen. Bij voorkeur door ze aan betaald werk te helpen. Als dit (nog) niet mogelijk is, dan door ze te laten participeren met vrijwilligerswerk, mantelzorg of het leveren van een tegenprestatie. Ook deze vormen van werk zijn van groot belang voor de inwoners zelf en voor onze samenleving. Tegelijkertijd moeten we werken aan een toename van het aantal arbeidsplaatsen.

Het economisch herstel heeft ertoe geleid dat het werkloosheidspercentage in de gemeente dichter toegroeit naar het werkloosheidspercentage in de regio Zwolle. Volgens de huidige prognose zal het verschil in 2017 uitkomen op minder dan 1,2% conform de norm voor 2017. Daarbij ligt de doelstelling ‘toename werkgelegenheid in de recreatiesector’ op schema. Dat geldt zowel voor de procentuele groei als de toename van het aantal arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Desalniettemin laat de totale uitstroom uit de WWB naar betaald werk een

tegenvallend beeld zien in het eerste kwartaal van 2017. De match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt blijft dus een belangrijk aandachtspunt.

Zorg en welzijn

De grote decentralisaties in het sociaal domein betekenden voor onze gemeente een groot aantal extra verantwoordelijkheden. Inmiddels kunnen we concluderen dat de transitie is gerealiseerd. In de jaren 2017-2020 zal de transformatie voorop staan. Onze centrale ambitie luidt dat alle inwoners kunnen deelnemen aan het sociale, maatschappelijke en economische verkeer. Uitgangspunt daarbij is dat inwoners in staat zijn hun eigen keuzes te maken en zonder hulp van de overheid deel kunnen nemen aan de samenleving: 'zelfredzaamheid'. Aanvullend aan zelfredzaamheid is het begrip 'samenredzaamheid': met behulp van het eigen netwerk meedoen in de samenleving, zonder hulp van de overheid. Wanneer de zelfredzaamheid en de samenredzaamheid tekort schiet, zorgt de gemeente voor vangnetvoorzieningen, die inwoners ondersteunen bij hun deelname aan de samenleving.

Meer zelfredzaamheid betekent in onze ogen ook een sterk welzijnswerk. In dat kader staan wij een transitie naar één welzijnsorganisatie voor, waar wij in deze perspectiefnota ook middelen voor beschikbaar willen stellen.

Recreatie en toerisme

In de Regio Zwolle doen wij actief mee aan plannen voor de vrijetijdseconomie en de agrifoodsector. Samen met de betrokken gebiedspartners en de provincie willen we komen tot een verhoogd ambitieniveau voor het Nationaal Park Weerribben Wieden: een zelfstandige gebiedsentiteit, een sterk merk met een eigen visie en structuur. Om dat te kunnen realiseren zal in 2017 de Stichting Weerribben-Wieden worden opgericht door de gebiedspartners. Daarnaast is het nominatiedossier ingediend voor aanwijzing van de Koloniën van Weldadigheid tot Unesco Werelderfgoed.

Wonen

De woonvisie (incl. uitvoeringsagenda) voor de periode tot 2025 is geactualiseerd mede op basis van een woonbehoefteonderzoek uit 2015. Om onze ambitie "passend en betaalbaar wonen voor iedereen" te realiseren, is samenwerking met woningbouwcorporaties essentieel. In de eerste helft van 2017 wordt een verkenning uitgevoerd naar de investeringsmogelijkheden van de verschillende corporaties om er voor te zorgen dat de sociale huurwoningvoorraad in Steenwijk en de noorderlijke kernen stabiliseert. Daarnaast zetten wij in op het stimuleren van particuliere zelfbouw. Zo wordt volgens de huidige prognoses de norm voor de verkoop van het aantal gemeentekavels t.b.v. zelfbouwers behaald (norm 2017: 50 kavels).

Deregulering

Deregulering wordt al gauw opgevat als 'het verminderen van regels'. Schrappen van regels kan echter nooit een doel op zich zijn. Het hebben van regels is immers niet per definitie slecht. Want hoewel uiteraard niemand last wil ondervinden van regels, bieden regels de samenleving en het individu ook bescherming. In 2016 heeft in het kader van deregulering een 'opschoningsactie' plaatsgevonden: de gemeentelijke regelingen die niet meer actueel waren, zijn ingetrokken en uit het regelingenbestand verwijderd. Tevens zijn er organisatorische maatregelen genomen om ook in de toekomst het regelingenbestand actueel te houden.

Daarnaast is en blijft deregulering bij totstandkoming van nieuwe regelgeving een belangrijk aandachtspunt en draagt ook het 'lean' maken van processen bij aan het realiseren van zo laag mogelijke administratieve lasten voor onze inwoners en ondernemers. In dat verband is de nieuwe Omgevingswet die naar verwachting in 2019 inwerking zal treden een belangrijke ontwikkeling met het oog op onze dienstverlening, participatie, manier van samenwerken en informatievoorziening. Dit biedt kansen om zaken te vereenvoudigen voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Financiën

Een solide gemeentelijk huishoudboekje, ook voor de langere termijn. Dat is de essentie van de manier waarop wij "verantwoord anders" onze financiële koers willen varen: uitgaven en inkomsten materieel en reëel in evenwicht houden, zorgen voor balans in de begroting en voldoen aan veranderende wetgeving. Daarnaast staan wij voor een sobere, transparante en doelmatige besteding van gemeenschapsgeld en streven we ernaar de lasten voor burgers en ondernemers niet meer dan trendmatig te verhogen. Daar waar ruimte beschikbaar is in de budgetten, zoals binnen de bedrijfsvoering, worden die ingezet voor nieuw beleid. In deze perspectiefnota treft u diverse voorstellen in dat kader aan.

Als gemeente staan we er financieel goed voor. Onze financiën hebben we op orde en dat vertaalt zich onder meer in een positief financieel resultaat over 2016 en een sluitende meerjarenbegroting. In het kader van het interbestuurlijk toezicht (IBT) door de provincie Overijssel is de begroting 2017 als materieel en reëel in evenwicht beoordeeld. In 2016 kleurde de gemeente Steenwijkerland nog 'oranje' op het IBT domein financiën. De gemeente heeft nu zodanige stappen gezet dat de kleur 'groen' is toegekend door de provincie. Dat beeld willen we met de nieuwe begroting uiteraard behouden. Bovendien is er ruimte om extra te investeren zoals u verderop in de perspectiefnota kunt lezen.

Planmatig werken

Solide betekent voor ons ook meer planmatig werken, minder ad-hoc. Veel van de investeringen en extra uitgaven die in deze perspectiefnota naar voren komen kennen hun oorsprong in dit gedachtegoed. De structurele onderhoudsplannen in de openbare ruimte (wegen, fietspaden, openbare verlichting) zijn hier voorbeelden van. Idem dito betekent planmatig werken voor ons om zaken (meer) integraal te benaderen. Zo zien wij dat er in Giethoorn dusdanig veel speelt dat wij hier kiezen voor een integrale gebiedsontwikkeling waarbij leefbaarheid, recreatie en toerisme en ons cultureel erfgoed bij elkaar worden gebracht.

1.2. Politiek kompas

In ons collegeprogramma "Verantwoord anders 2014 -2018" hebben wij 4 thema's benoemd die voor deze collegeperiode ons politieke kompas vormen. Dit kompas is leidend in al onze afwegingen, zo ook in de ambities en doelen die wij in deze perspectiefnota formuleren.

Bewonersbetrokkenheid

Wij stellen de inwoners van Steenwijkerland centraal. Zij hebben vaak duidelijke ideeën en wensen over hoe hun (leef-)omgeving eruit moet zien. Daarom betrekken wij belanghebbenden vroegtijdig bij het vormen van plannen en beleid. Ook maken we graag gebruik van de kennis, ervaring en energie die in de samenleving aanwezig is door ruim baan te geven aan eigen initiatieven van onze

inwoners. Zo hebben bewoners plannen gemaakt om een goede invulling te geven aan de ontstane leegte na het slopen van de Kleine Kampschool in Steenwijk-West. Het is een parkachtige ruimte geworden met speel- en ontmoetingsvoorzieningen. Ook de uitvoering is grotendeels door de inwoners ter hand genomen. Onder bewonersbetrokkenheid verstaan wij overigens ook dat we vertrouwen op de eigen kracht van onze inwoners en dat we, waar dat verantwoord is, een beroep doen op hun eigen verantwoordelijkheid.

Duurzaamheid

Bij alles wat de gemeente doet moet aandacht zijn voor de gevolgen die dat heeft voor duurzaamheid. In de voorbereiding van plannen en beleid kijken we systematisch naar een verantwoord evenwicht tussen de ecologische, economische en sociale aspecten daarvan. Door onze hulpbronnen en onze natuurlijke omgeving te respecteren willen we ervoor zorgen dat deze ook volgende generaties behouden blijven: voldoen aan de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen (rentmeesterschap).

Bij de behandeling van de begroting 2017 heeft u een motie aangenomen om bij nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen “energieneutraal bouwen” als uitgangspunt te nemen. De motie houdt tevens in dat voor bestaande gemeentelijke gebouwen “energiebesparende maatregelen” goed vallen in te passen bij reguliere beheer- en onderhoudsmaatregelen (motie 2016/88). Een mooi voorbeeld is de bouw van een nieuwe fusieschool in Giethoorn. In de beschikking is als voorwaarde opgenomen dat het gebouw energieneutraal gebouwd wordt. Op welke wijze dat vorm krijgt, is aan het schoolbestuur.

Leefbaarheid

Vitale en leefbare kernen en wijken zijn voor ons een belangrijk speerpunt: we willen dat inwoners zich prettig voelen in hun omgeving. Kernen en wijken moeten aantrekkelijk en levendig blijven door voldoende voorzieningen, een schone en veilige openbare ruimte, goede bereikbaarheid en stevige sociale samenhang. Wij zien het behouden en versterken van de leefbaarheid in ons gebied als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid en onze inwoners. Met eigen initiatieven (ook op sociaal gebied) en inzet bij het onderhoud van hun directe leefomgeving kunnen bewoners zelf een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid. Een mooi initiatief komt uit Ossenzijl. Samen met het dorpshuisbestuur en plaatselijk belang zijn plannen gemaakt en uitgevoerd voor het renoveren van het dorpshuis. Ook de directe omgeving, inclusief het evenemententerrein, is volledig op de schop gegaan en opnieuw ingericht. Zo kwam er een lang gewenste pannakooi. Het dorp is in één klap een aantal voorzieningen rijker die bijdragen aan de leefbaarheid.

Bestuursstijl en organisatie

Bij de veranderende rol van de overheid in de samenleving past een open bestuursstijl: we zijn transparant in ons doen en laten, we gaan meer naar buiten, we zijn uitnodigend en aanspreekbaar en we vormen een collectief en laagdrempelig bestuur. Dat geldt ook voor onze relatie met de raad. We werken integraal en gebiedsgericht, waarbij we meer accent leggen op het ondersteunen van maatschappelijke organisaties, kernen en wijken en burgerinitiatieven. Wij zijn een moderne, dienstbare overheid.

De gemeentelijke organisatie heeft een dienstverlenende en uitnodigende houding naar de samenleving. Samen zoeken naar mogelijkheden is belangrijker dan uitgaan van beperkingen.

Onze medewerkers beschikken over kennis en vaardigheden voor de nieuwe taken en rollen van de gemeente.

Tot slot

Het collegeprogramma “Verantwoord anders” bevat een groot aantal doelstellingen waarvan de realisatie gemeten wordt met het inwonersonderzoek. Vorig jaar is voor het laatst een inwonersonderzoek gehouden. U bent vorig jaar geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek, waarbij het beeld naar voren kwam van een redelijk tevreden samenleving. Wij vinden het belangrijk om zo richting het einde van de bestuursperiode opnieuw te peilen wat er leeft in de Steenwijkerlandse samenleving. Eind 2017 zal daarom een nieuw inwonersonderzoek worden gehouden.

In het hoofdstuk hierna gaan wij in op kansen en bedreigingen, die wij voorzien voor de toekomstige realisatie van ons beleid.

2. Wat zien we om ons heen?

In dit hoofdstuk schetsen we de context waarin we ons in Steenwijkerland bevinden en ons werk doen. Die context is in sterke mate bepalend voor wat kan en niet kan, voor wat gewenst en ongewenst is en voor de koers die we voor de komende jaren kiezen.

2.1. Kansen

- ▲ Het voorzichtig economische herstel zet door en vertaalt zich o.a. in meer belangstelling voor kavels op bedrijventerreinen. De verkopen laten een licht stijgende lijn zien. Het werkloosheidspercentage in Steenwijkerland is gedaald.
- ▲ Meer samenwerking om kwaliteit te verbeteren en kwetsbaarheid te verminderen:
 - met andere gemeenten (bijvoorbeeld op het gebied van de Participatiewet, ICT, ingenieursdiensten, RUD, Nieuwe Energie e.d.)
 - in de regio Zwolle (economische ontwikkeling, werkgelegenheid)
 - met partners (Businessclub Steenwijkerland, recreatiesector / Nationaal Park)
- ▲ De ontwikkelingen in de maatschappij bieden meer mogelijkheden voor bewonersparticipatie (bijvoorbeeld inwoners betrekken bij beheer en onderhoud van de openbare ruimte, stimuleren van vrijwilligerswerk, zelfbeheer openbare ruimte door PBW's) en het meer benutten van energie, kennis en financiële middelen in de samenleving.
- ▲ De brede verantwoordelijkheid voor de gemeente op het sociaal domein biedt meer kansen voor een integrale aanpak en voor meer maatwerk. Dit is mogelijk doordat we als gemeente dicht bij onze inwoners staan en door het ontschotten van budgetten. Ook zijn er mogelijkheden om wonen en zorg beter te integreren (b.v. levensloopbestendig bouwen / renoveren).
- ▲ Vergrijzing van de bevolking heeft nadelen, maar ook voordelen omdat er een groep fitte en actieve senioren ontstaat die belangrijke bijdragen kunnen leveren aan vrijwilligerswerk, mantelzorg e.d.
- ▲ De voortdurende en groeiende aandacht voor duurzaamheid geeft o.a. mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad, energieneutraal bouwen, nieuwe energie, e.d..
- ▲ Nieuwe wet voor de fysieke leefomgeving (Omgevingswet 2018) geeft initiatiefnemers meer ruimte.
- ▲ De veranderingen in de samenleving vragen dat ook de organisatie zich verder ontwikkelt tot een wendbare organisatie. In 2017 is daarom een nieuwe hoofdorganisatiestructuur met vier eenheden ingevoerd met een kleiner strategisch management. De verantwoordelijkheden worden lager in de organisatie gelegd, er wordt gestuurd op processen en procedures worden vereenvoudigd. Hiermee wordt beoogd de vraag van burgers, ondernemers en instellingen nog beter te kunnen beantwoorden.

2.2. Bedreigingen

- ▼ Zo lang er nog geen nieuw kabinet is gevormd, is er geen zicht op de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Dit maakt ons meerjarig financieel perspectief onzeker.
- ▼ Op 29 juni 2017 stelt het Algemeen Bestuur van de IGSD² Steenwijkerland & Westerveld de begroting van de IGSD 2018-2021 vast waarbij de gemeenteraden van de twee deelnemende gemeenten vooraf in de gelegenheid zijn gesteld om een zienswijze af te geven. In de concept begroting van IGSD is sprake van een financiële tegenvaller als gevolg van hogere apparaatskosten en een geraamde meevaller bij de programmakosten. Per saldo is meerjarig sprake van een tegenvaller.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Apparaatskosten	841.503	842.969	842.969	842.969
Programmakoosten ³	-188.550	-520.250	-660.800	-591.300
Totaal	652.953	322.719	182.169	251.669

Indien de IGSD begroting ongewijzigd wordt vastgesteld dan heeft dat negatieve financiële gevolgen voor de gemeente. De uitgaven van gemeenschappelijke regelingen, waaronder de IGSD, behoren op grond van de Gemeentewet tot de 'verplichte uitgaven' en moeten in de gemeentebegroting worden opgenomen. Bij de opstelling van de programmabegroting 2018-2021 zal daar dan rekening mee moeten worden gehouden.

- ▼ De tijd moet uitwijzen of de gewenste gedragsverandering in de samenleving naar meer "eigen kracht" gelijke tred houdt met de budgetkorting, die het Rijk heeft toegepast bij de overheveling van taken in het sociaal domein.
- ▼ De samenleving wordt steeds mondiger. Onvrede kan eenvoudig worden geuit via sociale media en zo schade toebrengen aan het imago van de gemeente. Omdat (negatieve) informatie snel verspreid wordt, is het zaak snel en adequaat te reageren.
- ▼ Digitale vaardigheden. Een groeiend gebruik van digitale toepassingen betekent niet automatisch dat daarmee ook de digitale vaardigheden van onze inwoners toenemen. We zullen daarom altijd oog moeten blijven houden voor die mensen en maatwerk leveren waar dat nodig is.
- ▼ Leegstand van winkels, kantoorruimte en agrarische bebouwing vormt een bedreiging voor de leefbaarheid van onze kernen en het buitengebied. De positie van binnensteden staat mede hierdoor onder druk.
- ▼ De bevolking in ons gebied vergrijs, jongeren trekken weg. De zorgkosten stijgen mede als gevolg van het rijksbeleid met betrekking tot extramuralisering van de zorg en het kost

² Intergemeentelijke Sociale Dienst.

³ Bij de berekening van het saldo voor de programmakosten wordt uitgegaan van extra financiële middelen voor schuldhelpverlening van structureel € 160.000 zoals opgenomen in het bestedingsplan.

moeite om het voorzieningenniveau en de leefbaarheid op peil te houden. Dit geldt ook voor de duurzame exploitatie van de MFC's waarin de laatste jaren veel is geïnvesteerd.

- ▼ Kwetsbaarheid van de informatievoorziening en daarmee onze dienstverlening (hacken, privacywetgeving, datalekken, etc.).

3. Financieel beeld

3.1. Begrotingspositie

Zoals uit de tabel kan worden opgemaakt is er sprake van een positief saldo voor de jaren 2017 t/m 2019 en een oplopend negatief saldo voor de jaren 2020 en 2021. Bij de opstelling van de Programmabegroting 2018-2021 zal op basis van het dan geldende budgettaire beeld (onder meer de verwerking van de meicirculaire, de begroting van de IGSD en onderwijshuisvesting) een nieuwe doorrekening worden gemaakt. Een materieel en reëel sluitende begroting voor alle jaren is daarbij ons uitgangspunt: zo nodig zal een heroverweging van het nu voorliggende bestedingsplan plaatsvinden.

Bedragen x € 1.000						
Omschrijving	I/S	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel	S	-130,4	-361,3	-419,2	-332,7	-332,7
Incidenteel	I	65,0				
Saldo Programmabegroting 2017-2020 (blz. 10 en 47)		-65,4	-361,3	-419,2	-332,7	-332,7
Diverse raadsbesluiten:						
Vervanging jeugdhonk Kuinre (13-12-2016)	S	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Vaststellen tarieven onroerende-zaakbelastingen (13-12-2016)	S	-34,6	-34,6	-34,6	-34,6	-34,6
Matrix dorpsplannen (13-12-2016)	S	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Plan van aanpak IGSD/NWG (1e begrot.wijziging 2017 IGSD) (13-12-2016)	I	702,5				
Jaarlijks onderhoud overgenomen bruggen (31-1-2017)	S	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Kapitaallasten nieuwe brug over Ettelandskanaal (31-1-2017)	S	52,6	51,7	50,9	50,1	49,2
Zonnepanelen op gemeentelijke daken (28-2-12017)	S	-4,6	-4,4	-4,3	-4,2	-4,1
Fusieschool Giethoorn (28-2-12017)	S	16,4	32,8	51,1	50,5	50,0
Verhogen te vervangen brug BSBV 36 (11-4-2017)	S	8,2	8,1	8,0	7,8	8,0
Budgetoverheveling jaarrekening 2016, kapitaallasten brugGNBV33 te Giethoorn (11-4-2017)	S	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1
Renovatie en nieuwbouw sportaccommodatie VHK (11-4-2017)	S	-18,6	-18,6	-18,6	-18,6	-18,6
Totaal raadsbesluiten tot en met april 2017		741,2	54,2	71,5	70,1	68,9
Overige mutaties:						
Budgetafwijkingen (structureel)	S	-1.751,5	-1.913,8	-2.375,6	-2.517,6	-2.517,6
Budgetafwijkingen (incidenteel)	I	299,1	-	-	-	-
Prijscompensatie (1,7%) uitgaven	S		524,3	532,2	535,9	536,5
Prijscompensatie (1,7%) inkomsten	S		-346,8	-346,8	-346,8	-346,8
Lonen en sociale lasten (aanpassing raming 2017 tot 1-5-2017)	S	53,2	67,4	67,4	67,4	67,4
Lonen en sociale lasten (aanpassing raming vanaf 1-5-2017)	S	358,0	965,0	963,1	963,1	1.088,1
Omnibussenquete	S					32,5
Aanpassen jaarschijf 2021	S					-60,4
<u>Algemene uitkering gemeentefonds (AU):</u>						-
Compensatie prijzen en lonen	S		-354,2	-352,5	-351,3	-351,0
Hoeveelheidsverschillen	S	-179,2	-217,1	-232,4	-201,9	-202,3
Aanpassen jaarschijf 2021	S					178,7
Mutaties sociaal domein	S					-108,8
Diverse stelposten	S					182,4
Totaal overige mutaties		-1.220,5	-1.275,3	-1.744,7	-1.851,3	-1.501,4
Structureel (beschikbaar voor Bestedingsplan 2018-2021)	S	-1.611,4	-1.582,4	-2.092,3	-2.113,9	-1.765,2
Incidenteel	I	1.066,6	-	-	-	-
Subtotaal:		-544,8	-1.582,4	-2.092,3	-2.113,9	-1.765,2

Bestedingsplan 2018-2021:		2017	2018	2019	2020	2021
Structureel	S		1.606,8	2.250,1	2.489,1	2.473,1
Incidenteel	I		3.361,2	801,0	500,0	
Totaal bestedingsplan			4.968,0	3.051,1	2.989,1	2.473,1
Totaal perspectiefnota 2018-2021:						
Structureel	S	-1.611,4	24,4	157,8	375,2	707,9
Incidenteel	I	1.066,6	3.361,2	801,0	500,0	
Toevoegen/ onttrekken aan reserves	I	-	-3.198,2	-640,0	-500,0	
Dekking binnen bestaande budgetten bedrijfsvoering	I/S	-	-358,1	-352,3	-191,3	-191,3
Saldo perspectiefnota		-544,8	-170,7	-33,5	183,9	516,6
- = voordeel						

In de tabel is onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele inkomsten en uitgaven (S/I). In principe vallen onder 'Incidenteel' de uitgaven en inkomsten met een eenmalig karakter en een looptijd van maximaal drie jaar. De incidentele uitgaven worden gedekt door incidentele inkomsten, waarbij wij als uitgangspunt hebben gekozen voor een onttrekking aan de Algemene reserve vrij besteedbaar. Voor de jaren 2018 tot en met 2021 wordt dan ook een beroep gedaan op deze reserve tot een bedrag van afgerond € 4,3 miljoen.

Toelichting begrotingspositie.

De perspectiefnota start met het saldo van de Programmabegroting 2017-2020 zoals op blz. 10 en 47 van deze begroting staat vermeld.

Het saldo is als volgt opgebouwd.

Omschrijving	I/S	2017	2018	2019	2020	2021
Structureel	S	130.441	361.311	419.192	332.697	332.697
Incidenteel	I	-65.000				
Saldo Programmabegroting 2017-2020 (zie blz.10 en 47)		65.441	361.311	419.192	332.697	332.697

Diverse begrotingswijzigingen.

De financiële gevolgen van de besluiten tot en met de raadsvergadering van april 2017 zijn verwerkt in deze nota.

Overige mutaties.

Budgetafwijkingen structureel en incidenteel.

In hoofdstuk 6.2. zijn de structurele en incidentele budgetafwijkingen vermeld en van een nadere toelichting voorzien.

Prijscompensatie 1,7% uitgaven en inkomsten.

De prijscompensatie voor intermediair verbruik bedraagt voor 2018 ten opzichte van 2017 1,9% (kerngegevenstabel 2015-2018 van het CEP, maart 2017). Overeenkomstig de Kadernota wordt rekening gehouden met de sinds 2015 bijgestelde indexcijfers.

Lonen en sociale lasten + periodieke verhogingen 2021.

De CAO gemeenten heeft een looptijd van 16 maanden en geldt voor de periode 1 januari 2016 tot 1 mei 2017. Deze is in de begroting verwerkt. Voor de periode 1-5-2017 t/m 31 december 2017 wordt rekening gehouden met een stijging van $8/12 \times 2,2\%$ is 1,50%⁴

⁴ Prijs overheidsconsumptie beloning werknemers (kerngegevenstabel 2015-2018 van het CEP maart 2017).

Voor 2018 wordt van een stijging uitgegaan van	2,40%
Verwachte stijging sociale lasten 2018	<u>0,50%</u>
Salarisontwikkeling 2017/ 2018:	4,40%

Uiteraard vindt er een bijstelling van de geraamde percentages voor de salariskosten en de sociale lasten plaats, zodra hierover meer inzicht bestaat. Daarnaast wordt jaarlijks een bedrag van € 125.000 opgenomen voor de stijging van de loonkosten als gevolg van periodieke verhogingen.

Omnibusenquête.

Een keer in de twee jaar wordt een omnibusenquête gehouden. Voor 2021 moet hiervoor nog een budget beschikbaar worden gesteld.

Aanpassen jaarschijf 2021.

Het betreft een bijstelling van de jaarschijf 2021 t.o.v. 2020.

Algemene uitkering gemeentefonds (AU).

Algemene uitkering gemeentefonds: compensatie lonen en prijzen.

Op basis van de december circulaire van 2016 wordt voor 2018 en volgende jaren een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds voor prijs- en loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten) verwacht.

Algemene uitkering gemeentefonds: hoeveelheidsverschillen.

Het betreft hier een bijstelling van de algemene uitkering op basis van aantallen en hoeveelheden. Voorbeelden hiervan zijn het aantal inwoners en het aantal bijstandsonvangers.

Algemene uitkering gemeentefonds: aanpassing jaarschijf 2021.

De jaarschijf 2021 is ten opzichte van 2020 aangepast op onder meer de volgende onderdelen: uitkeringsfactor algemene uitkering, aantal bijstandontvangers, suppletieregeling ozb, aantal leerlingen (S)VO.

Algemene uitkering gemeentefonds: mutaties sociaal domein.

De mutaties in het sociaal domein hebben betrekking op:

- decentralisatie AWBZ naar WMO	- € 10.051
- decentralisatie jeugdzorg	€ 50.453
- decentralisatie Participatiewet	- <u>€ 149.247</u>
Totaal:	- € 108.845

Algemene uitkering gemeentefonds: diverse stelposten.

- WMO 2007	€ 149.736
- Voorschoolse voorziening peuters	<u>€ 32.681</u>
Totaal:	€ 182.417

De mutaties in het sociaal domein en de opgenomen stelposten worden budgettair neutraal verwerkt in de begroting en hebben geen invloed op het begrotingssaldo.

Bestedingsplan 2018-2021.

In hoofdstuk 6.1. zijn de voor 2018 en volgende jaren geplande investeringen vermeld en van een uitgebreide toelichting voorzien. Wij zijn voornemens deze in de Programmabegroting 2018-2021 op te nemen voor zover er in de periode tot de samenstelling van de programmabegroting geen grote nadelige budgettaire effecten optreden.

3.2. Vermogenspositie

In de volgende tabel hebben wij de ontwikkeling van de vermogenspositie per 1-1-2018 voor u in beeld gebracht. De raadsbesluiten tot en met de vergadering van 11 april 2017 zijn in dit overzicht verwerkt.

Bedragen x € 1.000			
Stand per 1-1-2018	Programmabegroting 2017-2020	Perspectiefnota 2018-2021	Vershil
Algemene reserves	24.844	24.109	-735
Bestemmingsreserves	17.678	13.640	-4.038
Voorzieningen	4.980	5.013	33
Totaal:	47.502	42.762	-4.740

Een specificatie van de ontwikkeling van de vermogenspositie per 1 januari 2018 treft u aan in hoofdstuk 6.3.

Er is geen rekening gehouden met het positieve resultaat van de jaarrekening 2016 van afgerond € 4 mln. De vaststelling van de jaarrekening 2016 staat op de raadsagenda van 4 juli 2017. Ook is nog geen rekening gehouden met de mutaties in de reserves voortvloeiende uit de budgetafwijkingen 2017 zoals opgenomen in bijlage 6.2. Wordt met beide laatste factoren wel rekening gehouden en dus vooruit gelopen op besluitvorming in uw raad, dan bedraagt de vermogenspositie per 1-1-2018 volgens onderstaande tabel afgerond € 48 mln.

Bedragen x € 1.000	
Omschrijving	Perspectiefnota 2018-2021
Stand per 1-1-2018	42.762
Resultaat jaarrekening 2016	4.042
Budgetafwijkingen 2017 (incidenteel en structureel)	1.452
Totaal:	48.256

Ten opzichte van de programmabegroting is er sprake van een lichte verbetering. Realisatie van het Bestedingsplan in de komende jaren vergt naar verwachting nog een inzet van de reserves van circa € 4,3 miljoen.

4. Kaders Programmabegroting 2018-2021

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2018-2021 opgenomen. De financiële vertaling van een deel van deze kaders is reeds meegenomen in deze perspectiefnota. De kaders zijn gebaseerd op de door uw raad vastgestelde nota's behorende bij de kadernota.

4.2. Kaders

Onderstaand treft u de kaders aan voor o.a. de prijs- en loonindexcijfers en de te hanteren rekenrente. De met een (*) aangegeven onderdelen zijn reeds verwerkt in de perspectiefnota.

Omschrijving	Kader
Raadsbesluiten	Tot en met de raadsvergadering van 11 april 2017
Lonen (incl. sociale lasten) (*)	4,4%
Prijsinflatie inkomstenbudgetten (*)	1,7%
Prijsinflatie uitgavenbudgetten (*)	1,7%
Prijsinflatie grondexploitatie uitgavenbudgetten	2,0%
Prijsinflatie grondexploitatie inkomstenbudgetten	1,5%
Rente grondexploitaties	1,25%
Rekenrente (omslagpercentage)	1,5%
Marktrente (*)	2,0%
Prijsinflatie verstrekte subsidies (*)	1,7%
Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten (*)	1,7%
Aantal woonruimten per 1-1-2017 (groei 2017)	20.461 (117)
Aantal inwoners per 1-1-2017 (groei 2017)	43.445 (geen)
Algemene uitkering uit het Gemeentefonds	Meicirculaire (verschijnt eind mei/ begin juni 2017)

4.3. Loonkostenontwikkelingen

Voor een toelichting op de verwachte loonkostenontwikkelingen verwijzen wij naar hoofdstuk 3. In de Programmabegroting 2018-2021 wordt voor 2018 rekening gehouden met een stijging van de loonkosten inclusief sociale lasten van 4,4%.

4.4. Prijsinflatie exploitatiebudgetten en kostenplaatsen

Prijs intermediair verbruik (%)		
Prijsstijging 2015	-0,4	
In begroting 2017-2020 opgenomen	1,6	2,0-
Prijsstijging 2016	2,1	
In begroting 2017-2020 opgenomen	0,8	1,3
Prijsstijging 2017	2,4	
In begroting 2017-2020 opgenomen	1,9	0,5
Prijsstijging 2018		1,9
Prijsstijging 2018 t.o.v. 2017		1,7

4.5. Prijsinflatie grondexploitatie

Voor de gemeentelijke grondexploitaties wordt een (ten opzichte van de gemeente) afwijkend percentage gehanteerd voor zowel de kosten- als de opbrengstenkant. De wijze waarop deze parameters worden bepaald is vastgelegd in de *Nota Grondprijzenbeleid 2016-2020*.

Kostenstijging

In de *Nota Grondprijzenbeleid 2016-2020* is vastgelegd dat de parameter kostenstijging wordt gebaseerd op het langjarig gemiddelde van de GWW-index (Grond, Weg- en Waterbouw) van het CBS. We hanteren de GWW-index omdat deze index de prijsontwikkeling van civieltechnische kosten in beeld brengt. De civieltechnische kosten zijn de voornaamste kosten binnen de grondexploitaties. De GWW-index is opgebouwd uit de gemiddelde prijsstijgingen en -dalingen van de diverse productgroepen zoals loonkosten, gasolie, elektriciteit, betonproducten, cement, kunststof, (beton)staal en (wegenbouw)bitumen. In voorgaande jaren is in de grondexploitaties uitgegaan van een parameter kostenstijging van 3%. De gemiddelde GWW-index over de afgelopen 10 jaar bedraagt 1,6%.

Er zijn tegelijkertijd op dit moment allerlei indicaties dat de prijzen in de GWW-sector hard zullen stijgen de komende jaren. Door de aantrekkende economie hebben aannemers van civiele werken steeds meer een normaal gevulde orderportefeuille. Dat betekent dat de concurrentie tussen deze aannemers afneemt. Daarom wordt voor de grondexploitaties een parameter kostenstijging van 2% gehanteerd, gebaseerd op het langjarig gemiddelde in combinatie met de actuele vooruitzichten. Ook de komende begrotingsperiode (2018-2021) zal in de grondexploitaties een parameter kostenstijging van 2% worden gehanteerd voor 2018 en verder.

Opbrengstenstijging

Er is in Nederland geen database beschikbaar waarin de prijsontwikkeling van bouwgrond wordt bijgehouden. In de *Nota Grondprijzenbeleid 2016-2020* is daarom vastgelegd dat de parameter

opbrengstenstijging wordt gebaseerd op het langjarig gemiddelde van de consumenten prijs index (CPI) van het CBS. Omdat projecten en ruimtelijke ontwikkelingen vaak een lange looptijd kennen is er voor gekozen om de indexatie een vast percentage te geven, op basis van de langjarige CPI. Dit om sterke financiële fluctuaties binnen de projecten te voorkomen. Jaarlijks zal het gehanteerde percentage getoetst worden aan de CPI.

De afgelopen jaren zijn de grondprijzen binnen de gemeente Steenwijkerland jaarlijks met 2% verhoogd. De ontwikkeling van het langjarig gemiddelde van de CPI geeft aanleiding om de parameter opbrengstenstijging te verlagen van 2% naar 1,5% en dit percentage te hanteren voor de komende begrotingsperiode (2018-2021).

4.6. Rente

De rekenrente (omslagpercentage) is gebaseerd op de te betalen minus te ontvangen rente in een jaar gedeeld door 1% van de boekwaarde van de investeringen per 1/1 van het jaar.

Voor het aantrekken van langlopende geldleningen ter financiering van de geraamde investeringen wordt een marktrente van 2% gehanteerd.

4.7. Loon –en prijsinflatie subsidies

In vele gevallen kennen gesubsidieerde instellingen voor hun producten eenzelfde kostenopbouw als gemeenten. De bekostiging van deze producten vindt (deels) plaats door gemeenten in de vorm van een subsidie. Hiervoor wordt de gemeente niet afzonderlijk gecompenseerd in het accres van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Compensatie van de gesubsidieerde instellingen vindt overeenkomstig het percentage voor prijsstijgingen plaats ter grootte van 1,7%.

4.8. Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten

Voor gemeentelijke belastingen en rechten wordt dezelfde prijsindex als voor exploitatiebudgetten gehanteerd en is derhalve voor 2018 t.o.v. 2017 1,7%.

4.9. Groei aantal woningen

Op basis van de kadernota mag bij de rioolrechten, de afvalstoffenheffing, het huishoudelijk afval, de onroerende-zaakbelastingen en de hondenbelasting rekening worden gehouden met de groei van het aantal woningen in 2017. Er wordt rekening gehouden met een groei van 117 woningen, gebaseerd op de woonvisie.

4.10. Groei aantal inwoners

Het aantal inwoners bedraagt per 1-1-2017 43.445. Ten opzichte van 1-1-2016 een toename van 115. Op basis van de gemiddelde groei van de laatste vijf jaar met 7 inwoners wordt voor 2018 uitgegaan van hetzelfde aantal inwoners als per 1-1-2017.

5. Te nemen besluiten

De raad wordt voorgesteld:

1. Kennis te nemen van:

- a. het algemene beeld van de realisatie van het collegeprogramma “Verantwoord Anders” zoals vermeld in hoofdstuk 1;
- b. de geschetste kansen en bedreigingen zoals vermeld in hoofdstuk 2;
- c. het financieel beeld zoals weergegeven in hoofdstuk 3;
- d. het Bestedingsplan 2018-2021 zoals opgenomen in hoofdstuk 6.1.

2. In te stemmen met:

- a. de begrotingspositie zoals weergegeven in hoofdstuk 3.1. voor zover het de jaarschijf 2017 betreft;
- b. het saldo van de jaarschijf 2017 te betrekken bij de Najaarsnota 2017;
- c. het saldo van de jaarschijven 2018 t/m 2021 te betrekken bij de samenstelling van de Programmabegroting 2018-2021;
- d. de budgetafwijkingen zoals opgenomen in hoofdstuk 6.2.;
- e. de programmabegroting 2017-2020 overeenkomstig 2a tot en met 2d te wijzigen;
- f. de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2018-2021 zoals opgenomen in hoofdstuk 4.

3.1. Een krediet beschikbaar te stellen van € 80.000 voor:

- a. hogere BPM aangeschafte vrachtauto van € 30.000;
- b. aanschaf trekker in 2017 i.p.v. 2018 ad € 30.000;
- c. aanschaf auto's coördinatoren ad € 20.000;

3.2. Dekking van de uit de investering (3.1.) voortvloeiende kapitaallasten in 2017 ten laste van het exploitatiebudget tractie te brengen en vanaf 2018 ten laste van de budgetten voor vervangingsinvesteringen.

6. Bijlagen Perspectiefnota 2018-2021

6.1. Bestedingsplan 2018-2021

Hieronder treft u het voorgestelde Bestedingsplan 2018-2021 aan. Aan het einde van het plan is de dekking van de voorgenomen investeringen vermeld. De investeringen met een structureel effect voor de exploitatie komen ten laste van het begrotingssaldo. Investerings met een incidenteel karakter (maximaal 3 jaar) worden ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar gebracht.

Jaarlijks wordt het budget voor lonen en sociale lasten met € 125.000 verhoogd. Deze verhoging was bestemd voor de stijgende uitgaven als gevolg van het toekennen van periodieke verhogingen. Uit een voorlopige analyse is gebleken dat laatstgenoemd bedrag niet volledig nodig is en deels kan worden aangewend voor dekking van investeringen in de bedrijfsvoering. In de kolom "Dekking" is de wijze van dekking aangegeven.

Bedragen x € 1.000										
Nr.	Onderwerp	(S/I)	Dekking	Inv.	Afschr.	Bijdr. derden	2018	2019	2020	2021
	Steenwijkerlanders voelen zich welkom									
1	Digitale toegang MijnOverheid	S	Bedrijfsv.				56,0	56,0	56,0	56,0
2a	Doorontwikkeling dienstverlening	S	Bedrijfsv.				91,1	87,3	87,3	87,3
2b	Doorontwikkeling dienstverlening	I	Bedrijfsv.				88,0	86,0		
	Steenwijkerlanders voelen zich thuis									
3	Invoering Omgevingswet	S	Saldo				200,0	300,0	150,0	50,0
4	Optimalisatie formatie toezicht en handhaving op gebied van dienstverlening, brandveiligheid, bouw en gebiedscontrole.	S	Saldo				149,0	149,0	149,0	149,0
5	Jongerenparticipatie	I	Reserve				25,0	25,0		
6	Zwembaden toevoegen aan de voorziening Maatschappelijk Vastgoed	S	Saldo				270,0	270,0	270,0	270,0
7a	Versterken berm onveilige plattelandswegen	S	Saldo	404,0	20		28,3	27,9	27,5	27,1
7b	Versterken berm onveilige plattelandswegen	S	Saldo	404,0	20			28,3	27,9	27,5
7c	Versterken berm onveilige plattelandswegen	S	Saldo	404,0	20				28,3	27,9
7d	Versterken berm onveilige plattelandswegen	S	Saldo	536,0	20					37,5
8a	Oeverbindingen	S	Saldo				60,0	60,0	60,0	60,0
8b	Oeverbindingen	S	Saldo	538,0	50		21,5	21,3	21,1	20,9
8c	Oeverbindingen	S	Saldo	538,0	50			21,5	21,3	21,1
8d	Oeverbindingen	S	Saldo	538,0	50				21,5	21,3
8e	Oeverbindingen	S	Saldo	538,0	50					21,5
9a	Investerings en levensduur verlengende maatregelen wegen	S	Saldo	1.662,0	20		116,3	114,7	113,0	111,4
9b	Investerings en levensduur verlengende maatregelen wegen	S	Saldo	162,0	20			11,3	11,1	10,9
9c	Investerings en levensduur verlengende maatregelen wegen	S	Saldo	187,0	20				13,1	12,9
9d	Investerings en levensduur verlengende maatregelen wegen	S	Saldo	142,0	20					9,9
9e	Meerinkomsten kabels en leidingen	S	Saldo				-19,0	-19,0	-19,0	-19,0
10a	Vervangingsplan openbare	S	Saldo	370,0	20		25,9	25,5	25,2	24,8

Nr.	Onderwerp	(S/I)	Dekking	Inv.	Afschr.	Bijdr. derden	2018	2019	2020	2021
10b	verlichting (armaturen) Vervangingsplan openbare verlichting (masten)	S	Saldo	236,9	40		10,7	10,6	10,5	10,4
10c	Vervangingsplan openbare verlichting (armaturen)	S	Saldo	402,5	20			28,2	27,8	27,4
10d	Vervangingsplan openbare verlichting (masten)	S	Saldo	202,3	40			9,1	9,0	8,9
10e	Vervangingsplan openbare verlichting (armaturen)	S	Saldo	232,8	20				16,3	16,1
10f	Vervangingsplan openbare verlichting (masten)	S	Saldo	191,9	40				8,6	8,5
10g	Vervangingsplan openbare verlichting (armaturen)	S	Saldo	261,0	20					18,3
10h	Vervangingsplan openbare verlichting (masten)	S	Saldo	163,9	40					7,4
10i	Vervangingsplan openbare verlichting (besparing onderhoud)	S	Saldo				-9,0	-13,2	-16,6	-18,9
11a	Aanpak fietspaden	S	Saldo				-24,0	-24,0	-24,0	-24,0
11b	Aanpak fietspaden	S	Saldo	300,0	30		16,0	15,8	15,6	15,4
11c	Aanpak fietspaden	S	Saldo	250,0	30			13,3	13,2	13,0
11d	Aanpak fietspaden	S	Saldo	800,0	30				42,7	42,1
12	Voorziening groot onderhoud wegen	I	Reserve				1.500,0			
13	Opwaardering groen begraafplaatsen	I	Reserve				45,0			
14a	Wijkvisie Steenwijk-west	S	Saldo				110,8	110,8	100,5	100,5
14b	Wijkvisie Steenwijk-west	S	Saldo	150,0	20		10,5	10,4	10,2	10,1
14c	Wijkvisie Steenwijk-west	S	Saldo	365,0	20			25,6	25,2	24,8
14d	Wijkvisie Steenwijk-west	S	Saldo	520,0	20	287,0			16,3	16,1
15	Revolving fund duurzaamheid (4 jaar)	I	Reserve				350,0			
16	Planuitwerking: Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	I	Reserve				100,0			
17	Omgevingsdienst IJsselland	S	Saldo				76,8	100,7	72,8	45,7
	Steenwijkerlanders doen het samen									
18a/b	Transitie naar één welzijnsorganisatie	I	Reserve				500,0	500,0	500,0	
19	Planuitwerking: Cultuurvisie; kansen door verbinden	I	Reserve				65,0	65,0		
20	Schuldhelpverlening	S	Saldo				160,0	160,0	160,0	160,0
21	Verhogen taalniveau 3F voor pedagogisch medewerkers voorschoolse voorzieningen	I	Reserve				88,2			
22	Kwetsbare jongeren op het snijvlak van school en werk	S	Saldo				75,0	75,0	75,0	75,0
23	Vechtscheidingen (BRAM)	S	Saldo				40,0	40,0	40,0	40,0
	Steenwijkerlanders zijn actief									
24	Nationaal park Weerribben-Wieden	S	Saldo					95,0	95,0	95,0
25	Groene en blauwe diensten	I	Reserve				325,0			
26a	Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	S	Saldo	450,0	30		24,0	23,7	23,4	23,1
26b	Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	S	Saldo	920,0	30	250,0		35,7	35,3	34,9
26c	Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	S	Saldo	550,0	30				29,3	28,9
26d	Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	S	Saldo	750,0	30	250,0				26,7
26e	Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	S	Saldo				5,0	5,0	5,0	5,0
26f	Gebiedsgerichte aanpak	I	Reserve				200,0	50,0		

Nr.	Onderwerp	(S/I)	Dekking	Inv.	Afschr.	Bijdr. derden	2018	2019	2020	2021
	Giethoorn									
	Financien en bedrijfsvoering									
27	Afbouw Prestatiecontract	S	Saldo					250,0	500,0	500,0
28	Informatiebeveiliging	I	Bedrijfsv.				-			
29	Algemene verordening Gegevensbescherming	S	Bedrijfsv.				48,0	48,0	48,0	48,0
30	Tijdelijk extra formatie Technisch beheer en Service Desk.	I	Bedrijfsv.				75,0	75,0		
	Rente inzet reserves (2%)	S	Saldo				64,0	76,8	86,8	86,8
	Totaal bestuursprogramma's						4.968,0	3.051,1	2.989,1	2.473,1
	Incidenteel	I					3.361,2	801,0	500,0	-
	Structureel	S					1.606,8	2.250,1	2.489,1	2.473,1
	Totaal:						4.968,0	3.051,1	2.989,1	2.473,1
	<u>Financiële dekking</u>									
	Budget bedrijfsvoering	S/I					358,1	352,3	191,3	191,3
	Reserves	I					3.198,2	640,0	500,0	-
	Ten laste van het saldo	S					1.411,7	2.058,8	2.297,8	2.281,8
	Totaal financiering:						4.968,0	3.051,1	2.989,1	2.473,1

Toelichting:

1. Digitale toegang MijnOverheid.

Vanuit het coalitieakkoord 2014-2018 is gekozen voor de ontwikkeling van een Digitale Klantgerichte Dienstverlening. Er ligt inmiddels een goede basis om op door te ontwikkelen. De komende jaren staan dan ook in het teken van het 'Verzilveren waar we aan begonnen zijn'. Hiervoor is de iVisie 2017-2020 het uitgangspunt, waarbij de vertaling voor 2017 en latere jaren is uitgewerkt in het iBeleid 2017-2020.

Voor het project 'Doorontwikkeling Digitale Zaakgerichte Dienstverlening' zijn voor 2015 t/m 2017 financiële middelen beschikbaar gesteld. Thans blijkt dat de beschikbaar gestelde structurele middelen onvoldoende zijn om de digitale toegang en koppelingen met MijnOverheid blijvend in stand te houden. Vooral de structurele lasten voor de benodigde (zaak) koppelingen met o.a. basisregistraties en de opslag van digitale bestanden vallen aanzienlijk hoger uit dan in 2014 is geraamd. De dekking voor de uitvoering van de projecten dient plaats te vinden uit reeds bestaande incidentele en structurele middelen vanuit het project 'Doorontwikkeling Digitale Zaakgerichte Dienstverlening'. Hieruit blijkt dat er ruim voldoende incidentele middelen beschikbaar zijn, maar onvoldoende structurele middelen. Voorgesteld wordt de incidentele middelen af te ramen met € 500.000,- en het structurele budget (van € 25.000,-) te verhogen met € 56.000,-.

2a/ 2b. Doorontwikkeling dienstverlening.

De bestuurlijke opdracht tot doorontwikkeling van de dienstverlening (bestuursprogramma) en de gemeentebrede visie op dienstverlening zijn de basis voor de doorontwikkeling van de dienstverlening door het KCC. Het taakveld Burgerzaken/Balie van het KCC vraagt specifieke aanpak in die ontwikkeling, gelet op de op gang komende veranderingen in diensten en producten, zoals die door dit taakveld worden verricht/geleverd. Voor het meer exact in beeld

brengen van die veranderingen voor deze gemeente is een onderzoeksopdracht naar dit taakveld gegeven aan externe deskundige. De rapportage van dit onderzoek onderschrijft dat de veranderingen in en vanaf 2018 zullen optreden, en van grote betekenis zijn voor de dienstverlening. Dit vraagt ombouw in taken, en het opbouwen van kennis en kunde middels een opleidingstraject voor het gehele taakveld. Om dit traject te kunnen laten slagen is tijdelijke ondersteuning nodig. Hierbij wordt uitgegaan van inhuur van 1 fte voor 2 jaar ad € 86.000,--/ jaar, of in totaal € 172.000,--.

Een onderdeel van de doorontwikkeling in de dienstverlening is de versterking van het proces van de identiteitsbepaling en toetsing van documenten. Daarvoor is een praktische toepassing nodig (documentscanner met software), die bij de dienstverlening wordt ingezet. De kosten van deze toepassing zijn € 5.600,-- (eenmalig) en € 1.800,-- (jaarlijks).

Daarnaast wordt toegewerkt aan het implementeren van de social media in het KCC, als kanaal voor communicatie voor en met de inwoners, en in bredere zin met de samenleving. Voor het bestuur en het management is het belangrijk dat dit kanaal gestalte gaat krijgen in de dienstverlening. De invulling van dit taakveld zal structureel 1 fte vragen. Het gaat om een nieuwe werkstroom die niet binnen de reguliere capaciteit kan worden opgevangen. Daarnaast zal er ook rekening gehouden moeten worden met werkzaamheden van ICT beheer (ca. 0,5 fte)(in zijn totaliteit € 80.000,--). Voor het werken met de social media en het voeren van een goed beheer hierin dient een toepassing te worden aangeschaft. De toepassing die op dit moment veel wordt gekozen door gemeenten en door de Veiligheidsregio vraagt een investering van € 22.000,--, waarmee die toepassing voor 4 jaren kan worden toegepast. Met die termijn kan een goede opstart worden gemaakt in het werken met de social media, en vervolgens monitoring plaats vinden op de werking van het systeem en beheer. Na afloop van die 4 jaren kan opnieuw worden gezien of een koerswijziging nodig is in de toepassing van het systeem. Voor implementatie van de toepassing is nog een eenmalig bedrag van € 2.000,-- vereist.

3. Invoering Omgevingswet.

In 2019 zal de Omgevingswet naar verwachting in werking treden. Deze wet heeft verstrekkende gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Zowel op het gebied van o.a. dienstverlening, participatie, samenwerking, manier van werken als de informatievoorziening. De Omgevingswet kent echter na 2019 ook nog een doorontwikkeling.

Om de Omgevingswet te kunnen invoeren, is in 2016 gestart met het invoeringstraject. De Omgevingswet biedt gemeenten veel ruimte om zelf de koers te bepalen. Daarbij gaan wij uit van een vernieuwende aanpak waarbij onderzocht wordt welke mogelijkheden de wet biedt om wendbaarder te worden en beter te kunnen inspelen op veranderingen in de samenleving. Dit doen wij in een situatie waarbij veel onderdelen van de Omgevingswet nog ontwikkeld worden. Dit maakt dat er geen blauwdruk bestaat voor de invoering van de wet en dat wij – net als alle andere partijen – werkende weg pas kunnen bekijken op welke wijze wij de wet willen invoeren. Duidelijk is wel dat de Omgevingswet een grote veranderkundige opgave met zich meebrengt waarbij via een cyclisch proces gekeken moet worden naar o.a. onze producten & processen, organisatie & samenwerking en de (informatie)systemen.

Recentelijk heeft de VNG een financieel model beschikbaar gesteld waarin is opgenomen welke onderwerpen in ieder geval aan bod komen bij de invoering van de Omgevingswet. Dit model is toegepast bij het ramen van het budget.

Het budget wordt gebruikt om o.a.:

- een nieuw instrumentarium te ontwikkelen
- de dienstverlening af te stemmen op de Omgevingswet
- werkprocessen opnieuw te definiëren
- opleidingen te volgen
- de informatievoorziening rondom de Omgevingswet uit te werken
- participatie & informatievoorziening richting inwoners en ondernemers vorm en inhoud te geven.

Het zwaartepunt van deze uitgaven ligt in 2018/2019 omdat dan de voorbereidingen gereed zijn en het invoeringstraject is gestart. Na 2019 zal het gaan om de afronding, nazorg en beheer.

4. Optimalisatie formatie toezicht en handhaving op gebied van dienstverlening, brandveiligheid, bouw en gebiedscontrole.

Het bepalen van de noodzakelijk formatie binnen toezicht en handhaving is reeds lang een uitdaging. In 2015 is daarvoor een claim ingediend om uitbreiding van de formatie te verkrijgen. Dit is toen, onder voorwaarden van beschikbaar budget tot eind 2017, conform besloten. Na dit besluit is de juridische en toezicht formatie tijdelijk uitgebreid. Deze tijdelijke contracten en het tijdelijk beschikbaar gestelde budget lopen eind 2017 af. Zoals eerder is aangegeven is op voorhand niet exact te bepalen hoeveel handhavingszaken zich zullen voordoen in een jaar. Wel is duidelijk dat door de deregulering, de komst van de omgevingswet, de visie op dienstverlening de inwoners en ondernemers meer van het toezicht en de handhaving gaat vragen.

Met de bestaande formatie, de tijdelijke capaciteit en de gepleegde inhuur, op een vacant zijnde functie, kon de reguliere werkvoorraad en de extra voorraad vanuit de wrakingen worden opgepakt. Het vertrek van de tijdelijke extra formatie, eind 2017, zal echter onmiddellijk leiden tot een capaciteit tekort.

Het college heeft een duidelijke visie als het om het handhaven van kaders gaat. Minder regels, minder betutteling. Maar daar waar we regulering belangrijk vinden, willen we dat de regels ook gehandhaafd worden. Merkbare kaders hierin zijn:

- het beleid rond minicampings,
- de met woningbouwvereniging en sociale zaken gezamenlijke aanpak van de zogenaamde Hoorders (verzamelaars),
- wonen in recreatiewoningen en op bedrijfsterreinen,
- controle van de brandveiligheid bij de kinderopvang en jeugdketen
- overige, meer eenvoudige, brandveiligheidstaken welke niet zijn over gegaan naar de veiligheidsregio IJsselland.

Ontwikkelingen die verder bijdragen aan het capaciteitstekort van de vaste formatie zijn onder andere;

- vriendelijk handhaven (meer tijd en persoonlijke aandacht voor de inwoner en ondernemer),
- de wensen vanuit de zogenaamde klantreis (vast aanspreekpunt, met één stem spreken, betere samenwerking, betere dienstverlening),
- de eerdere betrokkenheid bij projecten (integraliteit),
- de toenemende inzet van mediation (zowel bij het toezicht als bij het juridisch handhaven),

- vaker uitvoeren van een zogenaamd legalisatie onderzoek,
- de recente jurisprudentie (binnen twee jaar toch oppakken) met betrekking tot de verplichte aanpak van wrakingen,
- de vraag naar een hogere juridische kwaliteit van de toezichtrapporten, waarbij de rapporten uitgebreider en transparanter opgesteld moeten worden.

Het uitvoeren van toezicht vraagt steeds meer tijd en kunde van de toezichthouder. Zo vraagt de jurisprudentie om een hogere kwaliteit van de toezichtrapporten. Verder zijn het aantal meldingen over vergunningsvrij bouwen sterk toegenomen. Hierbij wordt o.a. de vraag gesteld of het wel klopt dat een buurman zonder vergunning iets aan het bouwen is. De toezichthouder zal in alle gevallen ter plaatse moeten gaan kijken, zal foto's moeten maken en zal daarna op kantoor het gebouwde moeten toetsen aan het bestemmingsplan. De constateringen zullen moeten vastgelegd in een juridische bruikbaar toezichtrapport. Het bepalen van vergunningsvrij is door de complexe regelgeving niet meer even ter plaatse te bepalen. Bij afwijking van de vergunningsvrije regels (bestemmingsplanregels maken daar onderdeel van uit) zal er een legalisatie onderzoek uitgevoerd moeten worden om te bepalen of het aanvragen van een vergunning opportuun is. Al met al vraagt dit om meer formatie.

Juridische procedures worden steeds vaker gebruikt in onderlinge conflicten tussen burens. Slechts zelden leidt een formeel besluit of een formele uitspraak tot een oplossing voor alle problemen. Zowel in de vergunning fase als in de toezicht- en handhavingsfase wordt er steeds meer energie gestoken in pre-mediation. In elke zaak wordt afgetast of alternatieve geschiloplossing mogelijk is, nog belangrijker is dat het contact tussen burger en overheid "beter" wordt. Handhavend optreden vraagt in veel gevallen niet om een strakke en strenge hand maar vraagt vaker om het meedenken naar oplossingen en meer begrip voor en naar elkaar. Met de huidige capaciteit kan daar niet altijd voldoende op worden ingezet. Zowel de gemeenteraad als met name het college hebben aangegeven pre-mediation en zelfs een gemeentelijke rol in de-escalatie, belangrijk te vinden. Participatie is in deze een belangrijk begrip. Onze inwoners en ondernemers moeten ook zelf verantwoordelijkheid nemen. In moeilijke zaken als burenruzies is dit, zeker als de overheid erbij betrokken wordt in de vorm van een bezwaarschrift of een verzoek om handhaving, niet zonder intensieve assistentie vanuit de gemeente mogelijk. De toezichthouder zal vaker ter plaatse moeten gaan en de juridisch medewerker zal goed beslagen ten ijs moeten komen om de gedereguleerde regelgeving uit te leggen en om in het uiterste geval bestuursdwang toe te passen.

Concretisering van de noodzakelijke capaciteit

Uit het voorgaande blijkt dat voor de komende jaren een tekort aan handhavingscapaciteit wordt voorzien. De ene ontwikkeling leidt tot een grotere behoefte dan de andere, tegelijkertijd is binnen de ene ontwikkeling beter te concretiseren om hoeveel uur het gaat, dan bij de andere. Waar mogelijk zal concreet en met toepassing van binnen de uitvoeringsdienst en/of landelijk bekende kentallen worden gemotiveerd. Waar dit niet mogelijk is zal op basis van ervaring een zo reëel mogelijke aanname worden gedaan.

Wrakingen

Uit cijfers uit het verleden blijkt dat we gemiddeld 37 wrakingen per jaar moeten oppakken. Het aanpakken van een overtreding kan voor handhavingsjuristen diverse stadia ondergaan. Het behandelen van de overtreding en het opleggen van een sanctie, het behandelen van een ingediend bezwaar, het behandelen van een ingediend beroep en het behandelen van een ingediend hoger beroep. Voor deze stadia zijn kentallen bekend. Het behandelen van de overtreding en opleggen

van een sanctie behelst gemiddeld 27 uur. Het behandelen van een bezwaarschrift behelst 36 uur, het behandelen van een beroepsschrift (dankzij het voorwerk in bezwaar) 35 uur en een hoger beroepsschrift vergt eveneens 35 uur. Op basis van ervaring gaan we er vanuit dat een op de vier opgelegde sancties leidt tot een bezwaar. Bij de helft van de besluiten op bezwaar wordt beroep ingesteld, terwijl tegen de uitspraak in beroep in de helft van de situaties hoger beroep wordt ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dit levert het volgende beeld: Extra nodig voor Juridisch $37 \times 27 = 999$ uur, $9 \times 36 = 324$ uur, $4,5 \times 35 = 157,5$ uur, $2\frac{1}{4} \times 35 = 78,75$ uur, totaal 1.559 uur. Extra nodig voor toezicht $44 \times 12 = 528$ uur

Handhavingsverzoeken / uitvoeringsbeschikking

Naast de toename van het aantal handhavingsverzoeken moet er ook rekening worden gehouden de “uitvoeringsbeschikking”. De uitvoering is een betrekkelijk nieuw fenomeen en wordt nog zelden toegepast. Het lijkt echter veilig te veronderstellen dat advocaten en juridisch adviesbureaus op termijn het middel ontdekken en zullen gebruiken om het bevoegd gezag onder druk te zetten. Omdat geen ervaring uit het verleden bestaat, zal een aanname moeten worden gedaan. Bij een toename van de handhavingscapaciteit zal minder vaak naar dit middel teruggegrepen kunnen worden, de zaken worden immers opgepakt, zodat een voorzichtige aanname van vier uitvoeringsbeschikkingen per jaar volstaat. Op de uitvoeringsbeschikking dient een zelfstandig besluit te worden genomen, hetgeen zo’n 15 uur zal kosten, vervolgens dient handhaving daadwerkelijk te worden opgepakt en volgen mogelijk de eerder genoemde bezwaar- en (hoger)beroepsprocedures. Dit levert het volgende beeld:

Extra nodig voor Juridisch $4 \times 15 = 60$ uur, $4 \times 27 = 108$ uur, $1 \times 36 = 36$ uur, $0,5 \times 35 = 17,5$ uur, $0,25 \times 35 = 8,75$ uur, totaal 230 uur. Extra nodig voor toezicht totaal 59 uur.

Handhaving genoemde kaders en ontwikkelingen

Het toezicht op de genoemde kaders wordt voornamelijk belegd bij de toezichthouders. Voor het aantal overtredingen dat wordt geconstateerd en waarop handhavend optreden volgt, moet een aanname worden gedaan, waarbij de bekende kentallen worden toegepast. Uitgegaan wordt dat genoemde kaders in acht situaties per jaar leiden tot daadwerkelijk handhavend optreden. Dit levert het volgende beeld: Extra nodig voor Juridisch $8 \times 27 = 216$ uur, $2 \times 36 = 72$ uur, $0,5 \times 36 = 18$ uur, $0,25 \times 36 = 9$ uur totaal 315 uur. Extra nodig voor toezicht totaal 65 uur

Pre-mediation en de gemeentelijke rol in de-escalatie

Anders dan bij de hiervoor genoemde ontwikkelingen zijn er geen kentallen beschikbaar. Dit betekent dat voor de noodzakelijke capaciteit op dit onderwerp een aanname dient te worden gedaan. Ingeschat wordt dat, op basis van ervaringen met pre-mediation, jaarlijks 500 uur in aanvullende pre-mediation en de gemeentelijke rol in de-escalatie moet worden gestoken. Juridisch is extra nodig 500 uur. Voor het gerelateerde toezicht is 125 uur nodig.

Uit het voorgaande blijkt dat ook na 2017 een tekort aan toezicht en handhavings- capaciteit wordt voorzien. Op juridisch gebied is 1,8 FTE en voor de toezichtstaken is er 0,54 FTE noodzakelijk. Uitgaande van de juridische functies in schaal 9 (jaartarief van € 65.000,-) en de toezicht functie in schaal 8 (jaartarief van € 59.000,-) is voor de invulling een structureel bedrag van € 148.860,- ($1,80 \times 65.000,- + 0,54 \times 59.000,-$) nodig. Hiermee kunnen de 1,8 fte voor de juridische handhaving structureel gemaakt worden en wordt het toezicht met 0,54 fte uitgebreid.

5. Jongerenparticipatie.

De huidige verandering naar een participatiesamenleving vraagt om een andere rol van de gemeente. Jongeren vinden inspraak uitoefenen op hun omgeving de normaalste zaak van de wereld. Toch staan jongeren ver van de politiek. Maar omdat de jeugd de toekomst is, is het belangrijk ze tóch deel te laten uitmaken van onze democratie. Door structureel geld te investeren in projecten gericht op jongerenparticipatie zullen zij verbonden zijn en blijven met de politiek.

Dit jaar is gestart met een programma voor het stimuleren van jongerenparticipatie. Dit gebeurt voor en door jongeren. Het doel van dit programma is het leveren van een bijdrage aan het creëren, versterken en invullen van een vertrouwensband tussen jonge inwoners en de gemeente. Het programma bestaat uit verschillende onderdelen en elk onderdeel richt zich op een andere leeftijdsgroep. Dit zorgt ervoor dat jongeren, bij structurele uitvoering van het programma, op verschillende leeftijden in contact komen met de gemeente. Tot op heden is dit project door de jongeren, de scholen en het gemeentebestuur met veel enthousiasme ontvangen. Er zijn nieuwe relaties opgebouwd en het programma is op zo'n manier opgebouwd dat het met een beperkte investering ook voor 2018 en 2019 kan worden gecontinueerd.

6. Zwembaden toevoegen aan de voorziening Maatschappelijk Vastgoed.

Zwembad/Sporthal De Waterwyck, Zwembad Vollenhove en Zwembad 't Tolhekke zijn de enige objecten die niet in de voorziening Maatschappelijk Vastgoed zijn opgenomen. De voorziening Maatschappelijk Vastgoed is een 10-jaren voorziening voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, met als onderlegger voor elk pand een meerjarenonderhoudsplan.

In 2010 is niet (direct) gekozen om de zwembaden in de voorziening op te nemen, dit aangezien Sportservice Steenwijkerland, voorheen stichting zwembad de Waterwyck, en stichting zwembad 't Tolhekke het groot onderhoud zelf uitvoerden. Nadelig hierin was dat vóór 2010 niet structureel de onderhoudslasten in de begroting waren opgenomen. In 2010 is hierin een start gemaakt door meerjarenonderhoudsplannen op te laten stellen. Een deel van het noodzakelijk onderhoud is naar aanleiding daarvan in de begroting 2011-2014 opgenomen. Sindsdien gaat het een en ander ad hoc en is voor zwembad Vollenhove en 't Tolhekke gedeeltelijk en niet onderbouwd structureel onderhoudsgelden in de begroting opgenomen. Voor de Waterwyck echter niet.

Net als de overige gemeentelijke objecten dienen de zwembaden te worden onderhouden. Het voorstel is om de zwembaden qua onderhoudsbudget toe te voegen aan de voorziening Maatschappelijk Vastgoed, zodat goed onderhoud geborgd is.

Meerjarige onderhoudsplannen.

Bij de meerjarige onderhoudsplannen kan een onderscheid worden gemaakt in de volgende drie kwaliteitsniveau's: basis, beperkt basis en laag. Onder de nummers 7 tot en met 12 is aangegeven welk kwaliteitsniveau is opgenomen in het bestedingsplan. Om u optimaal in de gelegenheid te stellen de financiële effecten van de drie kwaliteitsniveau's af te wegen zijn de benodigde overzichten voor u ter inzage gelegd bij de griffie.

7a t/m d. Versterken berm en onveilige plattelandswegen.

Verbreden van de rijbaan en/of versterken van de aanliggende berm van (te) smalle plattelandswegen.

In het bestedingsplan is uitgegaan van het kwaliteitsniveau 'beperkt basis'. Dat houdt in dat ten opzichte van het kwaliteitsscenario 'basis' in totaal 10 km minder plattelandswegen worden versterkt. In plaats daarvan worden de bermen langs deze wegen aangevuld met grond. De eerstvolgende mogelijkheid om werk met werk te maken komt naar verwachting na circa 15 jaar. Prioriteitsstelling is afhankelijk van de drukte van de weg en de hoeveelheid landbouwverkeer.

8a t/m e. Oeververbindingen.

Onderhoud

In het beleidsplan oeververbindingen wordt voorgesteld te streven naar het onderhouden van oeververbindingen (bruggen) op kwaliteitsniveau basis en te sturen op risico's en functionaliteit. Op basis van risicomangement wordt beoordeeld welke maatregelen wanneer en waar worden uitgevoerd. Gelet op het huidige budget betekend dit dat er structureel een aanvullend budget van € 135.000,- benodigd is om te kunnen voldoen aan het kwaliteitsniveau 'basis'.

In het bestedingsplan is uitgegaan van het kwaliteitsniveau 'beperkt basis'. Dit niveau komt het dichtst bij het gemeentelijk beleid 'Schoon, Heel en Veilig' en de objecten halen de maximale levensduur ten de laagst mogelijke kosten. Er is geen sprake van veiligheidsrisico's, kans op verloedering of kapitaalvernietiging. Het onderhoud voldoet technisch ten aanzien van een veilig gebruik.

Vervanging

Voorgesteld wordt om 67 objecten te vervangen die een algemene onderhoudsstaat hebben van "matig tot slecht". In de periode 2018-2021 is hiervoor jaarlijks een structureel budget benodigd ad. € 538.000,-.

In het bestedingsplan is uitgegaan van het kwaliteitsniveau 'beperkt basis'. Vervangingen van oeververbindingen worden financieel afgeschreven over 50 jaar in plaats van 30 jaar indien was gekozen voor het kwaliteitsniveau 'basis'. Dit kan een risico vormen in relatie tot de technische afschrijving (< 50 jaar).

9 a t/m e. Investeringsplan en levensduurverlengende maatregelen.

In de komende jaren zijn op een aantal slechte wegen levensduur verlengende maatregelen noodzakelijk. Met deze maatregelen worden kostbare vervangingsinvesteringen uitgesteld.

10 a t/m i. Vervangingsplan openbare verlichting.

Op basis van de technische levensduur dient ca. 80% van het verlichtingsareaal in de komende 10 jaar vervangen te worden. Met het bestedingsplan wordt enige achterstand in de vervanging geaccepteerd. De geplande vervanging wordt over een langere periode uitgesmeerd (+ 3 jaar). In de vervanging voor de eerste 2 jaren (2018 en 2019) is niet gekort, omdat hier de oudste onderdelen met grotere risico's (achterstand) worden vervangen.

11 a t/m d. Aanpak fietspaden.

Verbreden van vooral recreatieve fietspaden met name in het buitengebied die smal zijn en in de zomer druk worden bereden. We gaan er hierbij vanuit dat er alleen wordt gewerkt aan fietspaden waarvoor minimaal 50% externe financiering kan worden gevonden.

12. Voorziening groot onderhoud wegen.

Vanaf 2021 wordt een stijging van de kosten voor grootonderhoud van het wegennet voorzien. Daarom is een eenmalige storting van € 1.500.000,- noodzakelijk voor een volledig sluitende voorziening voor de periode van 2018-2027.

13. Opwaardering groen openbare begraafplaatsen.

De beplanting op de begraafplaats Thijhof in Steenwijkerwold is aan vervanging toe; de heesters zijn moeilijk te beheren, het onkruid lastig te beheersen en de aanwezige essen zijn aangetast. Al met al levert het niet de gewenste beeldkwaliteit op. De groene opwaardering is gericht op een sfeervol en meer intiem karakter van de begraafplaats die tegelijkertijd ook de oorspronkelijke (ronde) structuur versterkt. Naast het Thijhof, brengen we ook graag meer sfeer en groene beleving aan op de begraafplaats in Scheerwolde. Dit jaar inventariseren we het groen van de overige gemeentelijke begraafplaatsen en komen daar in 2018 op terug.

14 a t/m d. Wijkvisie Steenwijk-west.

Kosten uitvoering Wijkvisie Steenwijk-West voor de periode 2018-2021.

15. Revolving fund duurzaamheid (4 jaar).

Uitwerking van de unaniem aangenomen motie van 28 februari 2017, waarin de raad het college oproept om een revolving fund in het leven te roepen. Met het revolving fund wordt de financiering van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed dat niet in bezit is van de gemeente mogelijk gemaakt. Vooralsnog voor een periode van 4 jaar, waarbij eenmalig een bedrag van € 350.000 beschikbaar is.

Gerealiseerde besparingen op de energierekening kunnen worden aangewend om de investeringskosten af te lossen en het fonds aan te vullen. E.e.a. volgens nader door het college in het najaar van 2017 vast te stellen spelregels.

16. Planuitwerking: Verduurzamen gemeentelijk vastgoed.

Investering in de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed om zodoende een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke ambities op het gebied van nieuwe energie. Hierbij wordt aangesloten op de 'trias energetica':

- beperken energievraag
- gebruik maken van duurzame energie
- kritisch gebruik fossiele brandstoffen.

De claim heeft betrekking op gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente. De investeringen kunnen een positieve invloed hebben op de exploitatie van deze gebouwen. Deze positieve invloed zal worden gemonitord in de jaarlijkse rapportage maatschappelijk vastgoed.

In het bestedingsplan is uitgegaan van een eenmalig bedrag in 2018 van € 100.000,- voor een nadere planuitwerking, waaronder een onderzoek naar gebruik van restwarmte.

17. Omgevingsdienst IJsselland.

De oprichting van de Omgevingsdienst IJsselland vindt haar grondslag in de Wet van 9 december 2015 tot wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving). De wet verplicht gemeenten om een Omgevingsdienst op te richten als Openbaar Lichaam. De beoogde voordelen zijn: een robuuste

uitvoerende dienst levert schaalvoordelen, zoals een beter gegarandeerd kwaliteitsniveau en meer efficiëntie.

Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst heeft een eerste begroting opgesteld. Deze begroting heeft betrekking op 2018 en geeft een financiële doorkijk tot 2023. In het voorliggend bestedingsplan zijn de financiële gevolgen voor ons opgenomen.

18. Transitie naar één welzijnsorganisatie.

Voor de omslag naar meer zelfredzaamheid en minder maatwerkvoorzieningen is een sterk voorliggend veld, i.c. welzijn/sociaal werk nodig. In dat kader hebben wij besloten om per 1 januari 2018 te komen tot één organisatie voor sociaal werk. Over deze verandering is de gemeenteraad geïnformeerd tijdens presentaties op 22 november 2016 en 2 februari 2017. Als gevolg van het collegebesluit is de (voorbereiding op de) aanbesteding aangevangen die eind september 2017 tot de bekendmaking van de nieuwe sociaal werk organisatie moet leiden. Op basis van deze voorbereiding is gebleken dat een aantal aanvullende investeringen nodig zijn.

1. Voor de aanbesteding is in eerste instantie (december 2016) uitgegaan van een budget neutrale aanbesteding. Dit betekent dat het totaal van de opgezegde subsidies tevens het bedrag voor de nieuwe aanbesteding vormt. Gedurende de verdere uitwerking van het sociaal werk en het starten van de aanbesteding is gebleken dat het wenselijk is het budget tijdelijk aan te vullen om de beweging naar het sociaal werk goed te kunnen maken. Het voorstel is daarom voor de eerste drie jaar (2018 – 2020) dat de nieuwe organisatie werkt, per jaar € 500.000 beschikbaar te stellen. Het aanvullende budget kan gezien worden als de eerste noodzakelijke stap naar dé voorliggende algemene voorziening. Argumenten waarom dit geld nodig is:
 - a. Omdat er een verschuiving naar sociaal werk plaats moet vinden zal personeel dat eventueel overgaat naar de nieuwe organisatie in meer of mindere mate een inwerkperiode nodig hebben. Omdat dit personeel nog niet op 1 januari bij de start van de nieuwe partij volledig geschikt is als sociaal werker is er budgettair ook ruimte nodig om sociaal werkers aan te trekken die meteen aan de slag kunnen.
 - b. In het verleden is fors op de welzijnsbudgetten bezuinigd met als gevolg dat het huidige budget substantieel kleiner is dan oorspronkelijk beschikbaar geweest zou zijn voor het sociaal werk.
 - c. In de beginperiode zal een gedeelte van de huidige welzijnsprojecten moeten worden voortgezet. De beperking van het budget voor sociaal werk die dit oplevert willen wij compenseren.
 - d. Voldoende capaciteit bij het sociaal werk biedt ook de mogelijkheid om onze eigen organisatie efficiënter in te richten. Door een goede samenwerking met de toegang kan de sociaal werker in bepaalde gevallen aangeven welke voorziening eventueel aanvullend nodig is zonder dat de toegang opnieuw onderzoek hoeft te verrichten. Na deze periode van drie jaar wordt verwacht dat de nieuwe organisatie een beweging van de maatwerkvoorzieningen naar de algemene voorziening heeft weten te realiseren. Aan het eind van het tweede jaar wordt een evaluatie gehouden.
2. Om de transitie van taken van de huidige organisatie naar één nieuwe organisatie tot een succes te maken én het begeleiden en bewaken van de rollen, verantwoordelijkheden en uitvoering in de nieuwe situatie is extra ambtelijke capaciteit nodig in 2018 (€ 100.000).

3. Tot slot zal aan de nieuwe organisatie worden gevraagd het takenpakket structureel uit te breiden ten opzicht van de huidige situatie. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om nieuwe taken zoals bijvoorbeeld buurtbemiddeling (per jaar € 50.000).

19. Planuitwerking cultuurvisie.

Bij de bespreking van de cultuuragenda 2017-2020 in de politieke markt (sept. 2016) heeft u geconcludeerd dat deze een goed beeld geeft van de culturele activiteiten in Steenwijkerland maar dat een meerjarige cultuurvisie ontbreekt. In het najaar 2016 is opdracht gegeven om samen met betrokken partijen een visie op cultuur te ontwikkelen. Verwachting is dat deze visie in het najaar ter besluitvorming aan u kan worden voorgelegd. Voor de verdere uitwerking en uitvoering van deze visie zijn onvoldoende capaciteit en middelen voor uitvoering beschikbaar. Voor de jaren 2018 en 2019 is extra formatie nodig.

20. Schuldhulpverlening.

Vanaf 1 april 2015 wordt er op een andere wijze uitvoering gegeven aan de schuldhulpverlening. De IGSD vervult de toegangspoort en het eerste deel van het schuldhulpverleningstraject. Alleen de zwaardere gevallen worden doorverwezen naar de GKB Drenthe voor een schuldenregeling of sanering. Deels levert dit wel een besparing op voor de kosten van de GKB. Doordat er echter meer mensen een beroep doen op de schuldhulpverlening nemen de kosten toe. Daarnaast stijgen de kosten van het beschermingsbewind fors, een landelijke trend die we ook in onze gemeente terugzien. Dit is een autonome stijging waar we op dit moment nog geen wijziging in verwachten. Dit alles maakt dat we de in 2017 ingeboekte bezuiniging op de schuldhulpverlening niet gaan realiseren en voor de komende jaren een extra bedrag nodig hebben van € 160.000.

21. Verhogen taalniveau 3F voor pedagogisch medewerkers voorschoolse voorzieningen.

De raad heeft 11 april 2017 ingestemd met het definiëren van een tweede doelgroep in het voorschoolse veld, naast de al bestaande VVE-doelgroep. Het gaat hierbij om kinderen in een kwetsbaar opvoedkundig milieu.

Het Rijk heeft verplicht dat vanaf 1 januari alle pedagogisch medewerkers die werken met VVE (doelgroepkinderen met een risico op taalachterstand) extra moeten worden geschoold om te kunnen voldoen aan de gestelde wettelijke eisen. Hiervoor worden ook aanvullende middelen beschikbaar gesteld in 2017 en 2018. Doordat wij uitgaan van een bredere doelgroep moeten er extra pedagogisch medewerkers worden geschoold. De kosten voor de toetsing en scholing bedragen in 2017 en 2018 jaarlijks € 127.600. Van het Rijk wordt hiervoor in 2017 en 2018 een rijksbijdrage ontvangen van € 39.400. Dit betekent dat er daarnaast nog een bedrag van € 88.200 nodig is.

22. Kwetsbare jongeren op het snijvlak van school en werk.

In de raadsbrief van 9 februari 2017 is de raad geïnformeerd over de transformatieprojecten jeugd. Het project 'Kwetsbare jongeren op het snijvlak van school en werk' is daar één van.

In dit project is werkende weg een aanpak ontwikkeld om de meest kwetsbare jongeren te begeleiden op het snijvlak van school en werk. Het gaat om (potentieel) voortijdige schoolverlaters met een jeugdhulpbehoefte en om kinderen op het praktijk- en het voortgezet speciaal onderwijs. Deze laatste groep zijn de kinderen die voorheen in de Wajong terecht kwamen, maar sinds 2015 onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. In de aanpak staat de afstemming tussen onderwijs, zorg, RMC/leerplicht, bedrijfsleven en IGSD centraal. Niets doen voor deze jongeren in

kwetsbare posities en jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt is geen optie. Zij zullen meer en meer tussen wal en schip gaan vallen en later alsnog op het bordje van de gemeente terechtkomen.

In 2016 zijn 13 jongeren met ernstige problematiek binnen het project begeleid. Dit heeft erin geresulteerd dat van de 13 jongeren er 5 terug naar school zijn gegaan, 3 jongeren een werkervaringsplek/ stageplek hebben, 2 jongeren zijn opgenomen in beschermd wonen en 4 jongeren begeleid worden door de hulpverlening. De ontwikkelde aanpak is daarmee zeer succesvol gebleken en voorziet in een behoefte. Door het structureel maken van de project- aanpak kunnen jaarlijks 20 kwetsbare jongeren en 15 jongeren met een arbeidsbeperking begeleid worden naar een duurzame volwaardige plaats in de maatschappij.

23. Vechtscheidingen (BRAM).

In 2016 is een pilot gestart rondom vecht-scheidingen. De pilot komt er in het kort op neer dat de rechtbank een zaak aanhoudt van ouders die verward zijn in een vechtscheiding en hun de mogelijkheid geeft van een intensief begeleidingstraject. Het traject bestaat uit begeleiding door twee social workers om alsnog onderlinge afspraken te maken. Het doel is zo snel mogelijk rust voor de betrokken kinderen te realiseren. Het traject moet binnen een week na verwijzing door de rechter opgestart worden.

Uit evaluatie van de pilot blijkt dat deze aanpak succesvol is. In de afgelopen periode is het bij alle casussen gelukt om ouders aan één tafel te krijgen en de communicatie op gang te brengen. Ouders zijn zich gaan richten op het belang van kind(eren) en er zijn stappen gezet om 'uit de strijd' te komen. De effecten van vechtscheiding voor kinderen zijn enorm. Deze kinderen hebben o.a. meer kans op gedrag- en psychologische problemen, delinquent gedrag, schoolverzuim en uitval. Ook de maatschappelijke kosten van een vechtscheiding lopen in de tienduizenden euro's. Denk hierbij aan zorgkosten, rechtspraak, politie, crisis/noodopvang, etc.

Deze succesvolle werkwijze, gestart vanuit het innovatiebudget, moet nu structureel ingebed gaan worden binnen het social work. De claim is bedoeld om de ruimte hiervoor te creëren.

24. Nationaal park Weerribben-Wieden.

Wij hebben de afgelopen jaren een trekkersrol vervuld waar het gaat om het Nationaal Park Weerribben-Wieden en de transitie om te komen tot een zelfstandige gebiedsentiteit, met draagvlak van alle relevante gebiedspartijen. Dit proces is begin 2017 afgerond en daarover heeft u op 11 april 2017 besloten.

Wij zullen, als lid van het stichtingsbestuur, blijvend betrokken zijn bij de stichting Weerribben-Wieden. Ook in personele zin dragen wij bij aan de invulling van de werkorganisatie. De opgerichte gebiedsentiteit vervult een centrale rol in de gemeente Steenwijkerland. Met het Nationaal Park als groene motor van dit gebied, verbindt de stichting relevante gebiedspartners aan elkaar. Samen werken de partners aan het bereiken van gestelde doelen als het bewerkstelligen van een kwaliteitsimpuls voor Weerribben-Wieden en het realiseren van een doelmatigheidsslag in het vele aanbod van merken en organisaties. Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor een meerjarig uitvoerings-programma, zoals de ontwikkeling en implementatie van poorten, de uitvoering en vernieuwing van succesvolle educatieve activiteiten, versterking van bestaande netwerken van gastheren en vrijwilligers en een structureel monitorings-programma.

Om die doelen te behalen hanteert de stichting een meerjarige investeringsagenda. Daarvoor vraagt ze bijdragen van haar gebiedspartners, dus ook van de gemeente.

Bijdrage

Wij dragen al jaarlijks € 80.000 bij aan het Nationaal Park Weerribben-Wieden. Wij stellen voor dit aan te vullen met maximaal € 95.000 per jaar. De definitief gevraagde bijdrage van de gemeente Steenwijkerland aan de Stichting Weerribben-Wieden is afhankelijk van de voorwaardelijke bijdrage van derden. Ons uitgangspunt is dat de bijdrage van de gemeente Steenwijkerland maximaal 25% van de begroting van Stichting Weerribben-Wieden zal bedragen. Dit om andere partijen te stimuleren en uit te nodigen tot financiële bijdragen aan het behalen van de doelstellingen van de stichting.

Besteding beschikbaar gestelde middelen en voorwaarden

De besteding van de gevraagde claimsom zal met name bijdragen aan de verdere implementatie van het stelsel van poorten en ontvangstlocaties. Daarnaast zal een deel besteed worden aan de uitvoering en ontwikkeling van educatieactiviteiten voor jong en oud. Ook wil de stichting hiermee de bestaande netwerken, van bijvoorbeeld gastheren en vrijwilligers, versterken.

Het uitgangspunt dat de gemeente maximaal 25% zal bijdragen aan de totale begroting van de stichting wordt meegenomen in een evaluatie tussen stichting Weerribben-Wieden en de gebiedspartners. Tijdens dit moment, medio 2018, kan de gemeente toetsen in hoeverre er vanuit derden bijgedragen wordt aan de begroting van de stichting. Daarop kan de gemeente de hoogte van haar bijdrage baseren, met een maximum van € 175.000 per jaar.

25. Groene en blauwe diensten.

Met een financiële regeling Groene en Blauwe Diensten ontvangen particuliere eigenaren van bijv. houtwallen een langjarige vergoeding voor onderhoud en herstel. Op basis van deze vrijwillige regeling zijn tot en met 2015 met gemeentelijke- en provinciale middelen veel contracten afgesloten. De dekking van het langjarig onderhoud van houtwallen en andere landschapselementen is 55%. Met de claim wordt ingezet op een nieuwe impuls aan contracten door gezamenlijke inzet van provincie, gemeente, eigenaren en andere partners. We zetten met name in op duurzaam behoud van waardevolle particuliere elementen in het houtwallen-landschap rondom Vollenhove en Paasloo, maar de regeling kan ook worden ingezet bij particuliere initiatieven in het cultuurhistorisch landschap van de Koloniën. Dit laatste is onderdeel van een nog uit te werken brede analyse en aanpak van het cultuurhistorisch landschap. Landschap Overijssel heeft berekend wat de kosten zijn voor het contracteren van de resterende 45% van de landschaps-elementen. Dat kost € 4,9 miljoen. Het is onze doelstelling om niet de resterende 45% maar slechts 6% extra onder contract te brengen. Dit kost 6/45^e deel van € 4,9 miljoen, dat is ongeveer € 650.000. Uitgaande van 50% financiering vanuit de gemeente, is de benodigde gemeentelijk inzet € 325.000. De provincie Overijssel zet voorlopig in op een provinciale financiering van 25%. Onderzocht wordt waar de resterende financiering wordt neergelegd. Vraag is of dit een eigen bijdrage van deelnemers kan zijn of dat er op een andere wijze externe financiering gevonden kan worden. Alternatief is dat met dezelfde middelen wordt ingezet op een kleiner aantal landschapselementen.

26 a t/m f. Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn.

Afgelopen periode is gebleken dat vele aspecten een grote rol (gaan) spelen in Giethoorn. Dat is voor ons reden om te kiezen voor een integrale gebiedsontwikkeling waarbij de volgende drie

doelstellingen van belang zijn: Leefbaarheid, Recreatie en toerisme inclusief werkgelegenheid, Koesteren cultureel erfgoed. Daarbij spelen de volgende aandachtsvelden:

- recreatie en toerisme
- ontwikkeling geel gebied (recreatiecomplex)
- toekomstige uitbreiding woonlocaties
- schoolvoorziening
- bereikbaarheid en ontsluitingen
- parkeerproblematiek
- aanleg nieuwe loswal
- aanpassing infrastructuur rond het Binnenpad en rond het Van der Gootplantsoen
- openbare verlichting

Uitgangspunt is een integrale aanpak met een gefaseerde uitvoering. De opzet van deze integrale aanpak wordt in de loop van 2017/2018 voorzien alsmede de daadwerkelijke uitvoering van een aantal concrete zaken, waaronder de aanleg van een nieuwe loswal, alsmede (infrastructurele) voorzieningen rondom het Binnenpad.

Al gedurende een aantal jaren is er sprake van ernstige overlast voor omwonenden door intensief gebruik van de loswal aan de Kerkweg. Mede naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State wordt gezocht naar een alternatieve locatie om de loswal te verplaatsen. Aanwezigheid van een loswal is cruciaal voor bewoners en bedrijven omdat hun woningen en bedrijven niet over de weg bereikbaar zijn.

27. Afbouw prestatiecontract.

In de raadsvergadering van 11 april 2017 is besloten het prestatiecontract te beperken tot de investeringen in gesloten huishoudingen, de grondexploitaties en de subsidiabele projecten voor zover de toegerekende uren van deze projecten subsidieabel zijn. De afbouw van het prestatiecontract betekent een financiële mutatie van € 1 miljoen structureel. Deze afbouw zal voor de helft in 2017 worden gerealiseerd; deze € 0,5 miljoen is als financiële mutatie verwerkt. In het bestedingsplan zoals dat nu voorligt, is de afbouw met ingang van 2020 gerealiseerd.

	2017	2018	2019	2020	2021
Financiële mutaties	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Bestedingsplan	-	-	250.000	500.000	500.000
Totaal afbouw	500.000	500.000	750.000	1.000.000	1.000.000

28. Informatiebeveiliging.

Informatiebeveiliging is niet nieuw maar wel heel actueel, wanneer het nu gaat over aanvallen door hackers of het lekken van data als gevolg van onhandig menselijk handelen.

Beveiligingsmaatregelen vallen grotendeels uiteen in 3 onderdelen; techniek, fysiek en de mens, waarbij de mens een belangrijke schakel is binnen informatiebeveiliging. Dat menselijk handelen een hoog risico geeft blijkt o.a. uit de rapportage over de phishingmail- actie in december 2016.

Voor 2017 is er incidenteel budget beschikbaar dat wordt besteed aan de interne bewustwording over informatiebeveiliging. In 2017 wordt het informatiebeveiligingsplan uitgewerkt zodat aan de hand daarvan in beeld is wat financieel benodigd is voor de jaren 2019 en verder. Middelen die reeds in 2018 benodigd zijn zullen uit de bestaande budgetten voor bedrijfsvoering (ICT) moeten worden gevonden.

29. Algemene verordening gegevensbescherming.

Op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ligt er de verplichting om met ingang van 25 mei 2018 volledig te voldoen aan deze nieuwe wetgeving. Deze nieuwe wetgeving zorgt ervoor dat de gegevensbescherming en privacy in alle gemeentelijke processen moeten worden aangescherpt. Op basis van de AVG ligt er de verplichting tot aanstelling van een functionaris gegevensbescherming (FG) die toeziet, adviseert en stuurt op 'alles' wat te maken heeft met bescherming van persoonsgegevens. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de AVG zal uiterlijk medio mei 2017 worden gestart met de werving van de FG. Om in mei 2018 volledig te kunnen voldoen aan deze nieuwe wetgeving, zullen, naast het tijdig aanstellen van een FG, de overige uit de AVG voortvloeiende werkzaamheden per ingangsdatum moeten zijn uitgevoerd. Tot deze werkzaamheden behoren in ieder geval:

- volledige inventarisatie van alle gegevensverwerkingen;
- onderzoek naar technologische en beveiligingsaspecten
- opstellen van privacy ,normen, -beleid, -regelingen, of - gedragscodes

toezicht op de naleving van de AVG.

30. Tijdelijk extra formatie Technisch beheer en Service desk.

De organisatie is volop in beweging en al die beweging vertaald zich meestal in ICT aanpassingen en uitbreidingen op het gebied van devices (o.a. mobiele telefoons, tablets en laptops), applicaties en koppelingen. Hierdoor wordt er ook steeds meer verwacht van de onderliggende systemen en infrastructuur. Het managen van het gehele IT werkveld wordt daarom complexer en vereist een steeds hoger kennis niveau.

Systeembeheer.

Juist in de komende 2 jaar wordt een piek verwacht in de toename van werk op het gebied van ICT systeembeheer om de volgende redenen:

- Hoog aantal ICT projecten.

In de afgelopen jaren was de functie van Informatiemanager vacant waardoor er minder ICT projecten opgestart en afgerond zijn. In 2018 en 2019 wordt er een inhaalslag gemaakt op het gebied van de Informatisering, waarbij een hoog aantal projecten met grote IT impact gepland staan. Dit zorgt voor extra taken en verantwoordelijkheden voor systeembeheer.

- Agenda 2020 en GDI.

In de komende jaren worden de voorbereidingen getroffen voor 'Agenda 2020', een landelijk verplicht programma. Een belangrijk onderdeel hiervan is de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). De GDI moet zorgdragen voor een digitaal werkende overheid en de digitale dienstverlening in het publieke domein intensiveren. Als gemeente krijgen wij de plicht om onze applicaties en systemen hierop aan te passen en aan te sluiten. Het realiseren van koppelingen en aanpassen van systemen, is erg arbeidsintensief voor Systeembeheer, niet alleen bij de aansluiting maar ook bij het in stand houden van de aansluitingen.

- Beveiliging.

Het aantal aanvallen op de gemeentelijke systemen neemt sterk toe. In 2008 waren er ongeveer 5 per jaar, in 2016 bijna 2 miljoen per jaar, dat is 400.000 keer zo veel. Een goede beveiliging is niet alleen een zaak van de nieuwste software of systemen, maar vooral van het proactief handelen van de systeembeheerder. Zeer belangrijk is het bij blijven met updates, continu monitoren, testen en het alert reageren op aanvallen. Daarnaast kost het de systeembeheerders

ieder jaar steeds meer tijd om aan alle eisen te voldoen van de wetten (inclusief audits) op het gebied van beveiliging.

Ook op het gebied van de Service Desk wordt de komende 2 jaar een sterke toename verwacht in de hoeveelheid werk om de volgende redenen:

- Toename apparaten.

De medewerkers hebben behoefte aan meer ICT middelen en daarnaast neemt het aantal personen dat deze middelen gebruikt toe. De toename van het aantal apparaten (divices in het engels) zoals mobiele telefoons, tablets en laptops zorgt voor extra werkdruk.

- Toename werkplekken

In de afgelopen jaren is het aantal werkplekken met 15% toegenomen door o.a. de uitbreiding van de IGSD en de 'inhousing' van de CJG. Aangezien deze nieuwe werkplekken ook vaak andere mogelijkheden hebben (o.a. mobiele werkplekken) is de belasting toegenomen.

Het aantal meldingen/activiteiten lag in 2008 op 6000 per jaar. Inmiddels ligt het aantal op meer dan 18.000 calls per jaar; een verdrievoudiging. De formatie is in de jaren niet meegegroeid en dat gaat nu knellen.

De conclusie is dan ook om een optimale ICT-beschikbaarheid te realiseren, het noodzakelijk is om de komende 2 jaar de capaciteit binnen het team ICT te verhogen. Het gaat hierbij om 1 fte voor Technisch beheer (€ 65.000 schaal 9) en 0,5 fte voor Service Desk (€ 27.000 schaal 7).

6.2. Budgetafwijkingen

Naast de voorstellen voor nieuwe bestedingen, zijn er ook lopende budgetafwijkingen. In deze paragraaf treft u deze afwijkingen voor het jaar 2017 aan, inclusief de doorwerking naar latere jaren. De toelichting op deze afwijkingen vindt u na de presentatie van de totaaltabel.

Programma	I/S	2017	2018	2019	2020	2021
Steenwijkerlanders voelen zich welkom						
Dotatie overdracht pensioen bestuurders	S	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Betaalde pensioenen (voor 1-1-2015)	S	-45.278	-45.278	-45.278	-45.278	-45.278
Ondersteuning griffie	I	9.000				
Digitaal zaakgericht werken	I	-500.000				
Digitaal zaakgericht werken (lagere onttrekking aan de Algemene reserve vrij besteedbaar)	I	500.000				
Basisregistratie Grootchalige Topografie	S	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Steenwijkerlanders voelen zich welkom		18.722	9.722	9.722	9.722	9.722
Steenwijkerlanders voelen zich thuis						
Invoering Omgevingswet	I	115.000				
Omgevingsplan buitengebied	I	135.000				
Eenmalige frictiekosten verhuur gemeentewerf Vollenhove	I	50.000				
Verhuur gemeentewerf Vollenhove per 1-5-2017	S	-13.467	-20.200	-20.200	-20.200	-20.200
Bezuiniging energie en schoonmaakkosten gemeentewerf per 1 mei 2017	S	-6.520	-9.780	-9.780	-9.780	-9.780
Onkruidbeheersing op de begraafplaatsen	S	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Energie openbare verlichting	S	pm	pm	pm	pm	pm
Waterhuishouding De Hare (Oldemarkt)	S	4.667	4.617	4.567	4.517	4.467
Onttrekking aan de voorziening Riolering (kapitaallasten)	S	-4.667	-4.617	-4.567	-4.517	-4.467
Gladheidbestrijding	S	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Investerings tractie	S	-	-	-	-	-
Aanstellen medewerker Openbare Orde en Veiligheid	S	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000
Aanstellen medewerker Openbare Orde en Veiligheid (dekking via budget voor rampenbestrijding)	S	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
Veiligheidsregio IJsselland	I	-52.500				
Herinrichting Kerkplein (Vollenhove)	S	2.333	2.308	2.283	2.258	2.233
Onttrekking aan de voorziening Riolering (kapitaallasten)	S	-2.333	-2.308	-2.283	-2.258	-2.233
Totaal Steenwijkerlanders voelen zich thuis		292.513	35.020	35.020	35.020	35.020
Steenwijkerlanders doen het samen						
Huishoudelijke verzorging	S	-600.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Jeugdzorg	S	400.000	550.000	550.000	550.000	550.000
Hulpmiddelen rollen en vervoer	S	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000

Beschermde wonen en Veilig thuis	S	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Bijdrage GGD	S	37.000	47.000	47.000	47.000	47.000
Verhoging taalniveau naar 3F	I	88.200				
Nederlands als tweede taal	S	20.000	39.000	39.000	39.000	39.000
BUIG budget Participatiewet	S	-1.455.038	-1.455.038	-1.455.038	-1.455.038	-1.455.038
Rijksbijdrage BBZ	S	41.000	41.000	41.000	41.000	41.000
Schuldhelpverlening	S	125.000				
Prijsindexering zwembaden Vollenhove en De Waterwijk	S	8.012	7.412	7.412	7.412	7.412
Maatschappelijk begeleiding vergunninghouders	I	59.250				
COA; bijdrage voor maatschappelijke begeleiding vergunninghouders	I	-59.250				
Totaal Steenwijkerlanders doen het samen		-1.710.826	-1.345.626	-1.345.626	-1.345.626	-1.345.626
Steenwijkerlanders zijn actief						
Loswal Giethoorn	I	100.000	-	-	-	-
		-	-	-	-	-
Totaal Steenwijkerlanders zijn actief		100.000	-	-	-	-
Financien en bedrijfsvoering						
Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) maatschappelijk nut	S	-70.953	-71.700	-71.700	-71.700	-71.700
Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) maatschappelijk nut (Steenwijk-west)	I	110.750	-	-	-	-
Onttrekking aan de Algemene reserve vrij besteedbaar	I	-110.750	-	-	-	-
Dividend Vitens NV	S	-53.603	13.751	13.751	13.751	13.751
Dividend Enexis NV	S	21.388	21.388	21.388	21.388	21.388
Dividend BNG	S	-80.399	-80.399	-80.399	-80.399	-80.399
Algemene uitkering september circulaire 2016	S	-353.929	-1.026.109	-1.487.738	-1.629.455	-1.629.455
Algemene uitkering december circulaire 2016	S	-201.128	-201.306	-201.442	-201.719	-201.719
Algemene uitkering december circulaire 2016	I	-7.877	-8.042	-	-	-
<u>Taakmutaties december circulaire 2016:</u>						
Armoedebestrijding kinderen	S	196.559	196.559	196.559	196.559	196.559
Armoedebestrijding ouderen	I	7.877	8.042	-	-	-
Aansprakelijkheidsverzekering	S	34.855	34.855	34.855	34.855	34.855
Verzekeringslasten zakelijke Mobiliteitspolis	I	22.363	-	-	-	-
Afbouw Prestatiecontract	S	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Ontvangen agio drielal vennootschappen	I	-7.807	-	-	-	-
Dividend ROVA Holding N.V.	I	-160.204	-	-	-	-
Totaal Financiën en bedrijfsvoering		-152.858	-612.961	-1.074.726	-1.216.720	-1.216.720
Algeheel totaal:		-1.452.449	-1.913.845	-2.375.610	-2.517.604	-2.517.604

Omschrijving						
Structureel	S	-1.751.501	-1.913.845	-2.375.610	-2.517.604	-2.517.604
Incidenteel	I	299.052	-	-	-	-
Algeheel totaal:		-1.452.449	-1.913.845	-2.375.610	-2.517.604	-2.517.604

-= voordeel

Toelichting.

STEENWIJKERLANDERS VOELEN ZICH WELKOM

Financiële mutatie nr. : Dotatie overdracht pensioen bestuurders	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Bij een verzoek om overdracht van opgebouwd pensioen door bestuurders naar een pensioeninstellingen dient een afkoopsom te worden betaald welke afhankelijk is van levensverwachtingen en rentestanden.
Wat zijn de oorzaken?	Door de lage rentestand en de meeste recente overlevingstabel dient er een hoger bedrag gedoteerd worden in de voorziening.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Structureel nadelig effect van € 45.000
Welke maatregelen stellen we voor?	Bijstelling in de meerjarenbegroting
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Daling / stijging van het rentetarief en de ontwikkelingen in onze levensverwachtingen.

Financiële mutatie nr. : Betaalde pensioenen (voor 1-1-2015)	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Lagere pensioenbetalingen (aangevangen voor 1-1-2015) aan gewezen bestuurders als gevolg van overlijden.
Wat zijn de oorzaken?	Het overlijden van voormalige bestuurders.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Structurele bijstelling van het budget met € 45.278 in de meerjarenbegroting
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassing van de begroting
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	-

Financiële mutatie nr. : Ondersteuning griffie	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Voor een aantal werkzaamheden op de griffie is tijdelijke ondersteuning noodzakelijk. Het betreft tijdelijke inhuur middels een payroll constructie van januari tot 1 juli 2017 voor 16 uur per week. Dit gaat om een budget van 6 maanden a € 1.480 = € 8.880.
Wat zijn de oorzaken?	Onderbezetting van de griffie a.g.v. extra taken en burgemeestersvacature
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Voor de tijdelijke ondersteuning is een budget nodig van afgerond € 9.000
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en eenmalig € 9.000 te ramen voor tijdelijke ondersteuning bij de griffie.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	-

Financiële mutatie nr. : Digitaal zaakgericht werken	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er vallen incidentele middelen vrij ten gunste van de Algemene Reserve vrij besteedbaar, terwijl de structurele lasten hoger uitvallen.
Wat zijn de oorzaken?	Ten behoeve van het project digitaal zaakgerichte dienstverlening is in de Programmabegroting 2015-2018 geld beschikbaar gesteld. Het ging hier om zowel incidentele middelen als ook structurele middelen. Als we kijken naar de iVisie 2017-2020 moeten we constateren dat er incidenteel middelen overblijven, maar dat er structureel onvoldoende budget beschikbaar is. Dit laatste heeft met name te maken met benodigde (zaak) koppelingen met o.a. basisregistraties en de opslag van digitale bestanden.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Voor de doelstelling prettig contact is het belangrijk dat inwoners via MijnOverheid.nl inzicht hebben in hun contacten met de gemeente.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er is incidenteel een overschot van € 500.000 en een structureel tekort van € 56.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	In de PPN 2018-2021 zal naar aanleiding van de iVisie worden voorgesteld het incidentele budget met € 500.000 af te ramen en structureel € 56.000 bij te ramen. Dit voorstel zal nog wel integraal moeten worden afgewogen bij de behandeling van de PPN.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Basisregistratie Grootchalige Topografie	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er ontstaat een structureel tekort op het budget voor het kadaster van € 10.000
Wat zijn de oorzaken?	De bijdragen van het Kadaster, netbeheerders en verkopen aan derden zijn komen te vervallen. Hiervoor in de plaats is in de Algemene Uitkering een bedrag gekomen van ca. € 20.000. Dit bedrag is toegevoegd aan de algemene middelen en niet aan het budget voor het kadaster
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het huidige budget is onvoldoende. Voor personeel, luchtfoto's, cartering/signalering en landmetingen is € 10.000 extra nodig.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen met een structureel bedrag van € 10.000.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

STEENWIJKERLANDERS VOELEN ZICH THUIS

(Financiële) mutatie : Invoering Omgevingswet	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet is in 2016 opgepakt en zal de komende jaren blijven spelen. Doordat de Omgevingswet nog volop in ontwikkeling is en er geen blauwdruk te maken is voor de invoering hiervan, ontwikkelt het invoeringstraject zich stap voor stap. In 2016 en begin 2017 is op hoofdlijnen meer duidelijkheid ontstaan over de werkzaamheden die in 2017 uitgevoerd moeten worden. Het gaat om hoofdlijnen, de precieze uitwerking wordt pas duidelijk wanneer de werkzaamheden opgepakt worden en middels een cyclisch proces worden uitgedacht. Door dit cyclische proces kan ook gericht de afweging gemaakt worden welk budget waar voor nodig is en kunnen keuzes in samenhang gemaakt worden. In 2017 zal gekeken worden naar de participatie van inwoners & ondernemers, aanpassen van werkprocessen, opleiding (o.a. gewenste competenties) voorbereidingen t.a.v. informatievoorziening, de veranderopgave voor de gemeente en de consequenties van de AMvB's voor onze lokale wet- en regelgeving.
Wat zijn de oorzaken?	In 2016 is meer duidelijkheid ontstaan over de inhoud van de Omgevingswet en is in hoofdlijnen duidelijk geworden wat de opgave is voor de gemeente.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De Omgevingswet gaat concrete invulling geven aan diverse doelstellingen die benoemd zijn in o.a. het collegeprogramma. Daarnaast kan met het aanvullende budget de volgende stap gezet worden in de invoering van de Omgevingswet.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De Omgevingswet gaat voor veel aspecten invloed hebben en is een opgave voor een groot gedeelte van onze organisatie. Dat maakt dat het invoeringstraject behoorlijke gevolgen kan hebben voor de beschikbare middelen, temeer het reguliere werk ook doorgang moet vinden. In de raming voor 2017 is rekening gehouden met extra capaciteit om de invoering van de wet op te kunnen pakken en de reguliere werkzaamheden doorgang te laten vinden.
Welke maatregelen stellen we voor?	Om de invoering van de Omgevingswet in 2017 gedegen aan te kunnen pakken, wordt voorgesteld een budget van € 115.000 beschikbaar te stellen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De Omgevingswet is nog volop in ontwikkeling. In 2017 zal hierover meer duidelijkheid ontstaan. Belangrijk onderdeel daarbij is de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Het DSO kan verstrekkende gevolgen hebben voor onze informatievoorziening. In een aparte claim zal ingegaan worden hoe hierop geanticipeerd kan worden.

(Financiële) mutatie : Omgevingsplan Buitengebied	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Voor het buitengebied werken wij – vooruitlopende op de Omgevingswet – aan een omgevingsplan. Dit omgevingsplan is de eerste keer dat een dergelijk plan wordt opgesteld. Met het omgevingsplan willen wij een andere manier van werken vastleggen waarmee wij makkelijker kunnen inspelen op vragen vanuit de samenleving. Dit vraagt ook een andere manier van onderzoeken dan traditioneel wordt gedaan bij bestemmingsplannen. De precieze koers voor het omgevingsplan wordt bepaald tijdens het opstellen van het plan. De hierboven beschreven aspecten maken dat op voorhand niet precies in te schatten is welke kosten gemoeid zijn met het opstellen van een omgevingsplan. Om beter zicht te houden op de kosten, wordt niet in 1x een groot bedrag gevraagd maar wordt dit per fase gedaan. Vorig jaar is een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten voor werkzaamheden die op dat moment te overzien waren. Gedurende het jaar zijn er echter extra werkzaamheden uitgevoerd waardoor een groter beslag is gelegd op het beschikbare budget waardoor voor een aantal nog uit te voeren werkzaamheden onvoldoende budget beschikbaar is. Ook is nu een betere inschatting te maken van de kosten waar wij de komende maanden mee te maken krijgen.
Wat zijn de oorzaken?	Meerwerk in 2016 (€ 44.000) waardoor het budget voor bepaalde werkzaamheden voor 2017 niet meer toereikend is. Ook is door de gefaseerde aanpak nu een betere inschatting te maken van de precieze werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Met het aanvullende budget is het mogelijk om het omgevingsplan Buitengebied met nieuwe sturingsfilosofie in 2017 af te ronden. Ook kunnen werkzaamheden rondom het bestemmingsplan voor de recreatiewoningenterreinen en het bestemmingsplan Giethoorn worden opgepakt respectievelijk afgerond.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Om de benodigde werkzaamheden voor het omgevingsplan en de genoemde bestemmingsplannen te kunnen uitvoeren, zijn aanvullende financiële middelen nodig.
Welke maatregelen stellen we voor?	Om het opstellen en vaststellen van het omgevingsplan mogelijk te maken, wordt voorgesteld een aanvullend krediet van € 135.000 beschikbaar te stellen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De Omgevingswet is nog volop in ontwikkeling. Op basis van o.a. de definitieve AMvB's kan een betere inschatting gemaakt worden van aanvullende werkzaamheden die gedaan moeten worden in 2018. Raming hiervoor is opgenomen in het algemene budget voor de Omgevingswet.

(Financiële) mutatie : Eenmalige frictiekosten verhuur gemeentewerf Vollenhove	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De werf in Vollenhove wordt volledig verhuurd aan de Veiligheidsregio met ingang van 1 mei 2017. Dit heeft financiële gevolgen (B&W besluit 13-12-2016).
Wat zijn de oorzaken?	Door de verhuur moeten vervangende opslagvoorzieningen op de Deukten en de werf te Steenwijk gecreëerd worden: • Aanschaf houten garage/carport Deukten; • Aanpassingen remise/kapschuur werf Steenwijk.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	• Om een houten garage/carport aan te schaffen en aanpassingen remise/kapschuur uit te kunnen voeren is eenmalig een frictiebudget nodig van € 50.000. Zonder eenmalige verhoging kunnen wij het niet realiseren; • Extra huurinkomsten vanaf 1 mei 2017 € 20.200 op jaarbasis • Bezuinigingen energie-schoonmaakkosten € 9.780 op jaarbasis • Geen energie- en schoonmaakkosten
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het beschikbare onderhoudsbudget voor 2017 is niet voldoende en zal overschreden worden.
Welke maatregelen stellen we voor?	• Het budget (52100070-diverse werven) eenmalig met € 50.000,-verhogen. • Structurele extra huurinkomsten ramen per 1 mei 2017 € 20.200 op jaarbasis • Structurele bezuiniging inboeken op energie en schoonmaakkosten € 9.780 op jaarbasis.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De Veiligheidsregio wil op de gemeentewerf Vollenhove een vierde servicepunt realiseren.

(Financiële) mutatie : Onkruidbeheersing op de begraafplaatsen	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	€ 40.000
Wat zijn de oorzaken?	De onkruidbeheersing op de begraafplaatsen is kostbaarder dan in 2016 ingeschat.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Als de onkruidbeheersing niet naar behoren kan worden opgepakt door ontoereikend budget, kan het afgesproken en gewenste onderhoudsniveau (hoog) niet worden gehaald. Zelfs een basiskwaliteit is dan niet te borgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Geen. De betreffende werkzaamheden worden binnen het onderhoudscontract begraafplaatsen met de Noordwest Groep, uitgevoerd.
Welke maatregelen stellen we voor?	Onkruidbeheersing door de Noordwest Groep en het structureel aanpassen van de begroting.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen

(Financiële) mutatie : Energie openbare verlichting	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Financiële gevolgen zijn bij de najaarsnota bekend.
Wat zijn de oorzaken?	Hogere netwerkkosten/transportkosten, opslag duurzame energie, en verhoging van de energiebelasting.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	n.v.t.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Budget niet toereikend en zal worden overschreden.
Welke maatregelen stellen we voor?	Tijdens de najaarsnota zijn de financiële gevolgen geïnventariseerd en worden eventuele aanpassingen van het budget voorgesteld.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Jaarlijkse opslag duurzame energie (Wet opslag duurzame energie) en aanpassingen in energiebelasting zijn overheidsheffingen waar geen invloed op uitgeoefend kan worden Jaarlijks wijzigen van de netwerkkosten/transportkosten. Dit zijn kosten die de netbeheerder rekent voor transport, aansluiting en meetdienst van energie.

(Financiële) mutatie : Waterhuishouding De Hare (Oldemarkt)	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	€ 100.000
Wat zijn de oorzaken?	In het Watertakenplan 2015-2020 is onderkend dat de waterhuishouding in De Hare onvoldoende is. Op het moment van het opstellen van het Watertakenplan was de aard en omvang van de problemen echter minder ernstig ingeschat dan deze uiteindelijk bleek te zijn. Tijdens een hevige regenbui op 16 juni 2016 is veel wateroverlast gemeld en is zelfs een woning onder water komen te staan.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	De woonwijk De Hare is ooit ontwikkeld als vakantiepark. De ontwikkelaar heeft zo veel mogelijk grond verkocht, waardoor weinig openbaar grond overbleef. De ontwikkelaar is failliet gegaan, waardoor het beoogde watersysteem nooit is gerealiseerd. De toenmalige gemeente IJsselham heeft ook al snel permanente bewoning toegestaan. In de loop van de tijd heeft de gemeente toegestaan dat de originele kleine vakantiewoningen allemaal zijn vervangen door grotere woningen. Hierdoor veel verhard oppervlak (en dus water) en een minimaal watersysteem.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Probleem: Greppels kunnen vanwege de beperkte ruimte niet worden verdiept; duikers moeten hoog gelegd worden; weinig gronddekking; duikers met hoge toegestane asdruk nodig = staal = duurder.
Welke maatregelen stellen we voor?	Verder heel veel maatwerk = duurder. De extra kapitaallasten worden in 2017 gedekt uit de voorziening riolering kapitaallasten en vanaf 2018 worden de kosten verwerkt binnen de begroting van riolering.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Herhaling van de problemen van 16 juni zijn onwenselijk. Het creëren van een robuust watersysteem is noodzakelijk en mogelijk. Door extra te investeren wordt het beoogde robuuste systeem gerealiseerd.

(Financiële) mutatie : Gladheidbestrijding

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er ontstaat een tekort op het budget voor gladheid van € 45.000
Wat zijn de oorzaken?	• Hoge koste inhuur materiaal; • Bezuinigingen zijn achteraf gezien niet realistisch gebleken; • Structurele kosten meetpunt gladheid meldsysteem en contract weerbureau. • Extra inhuur
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Extra budget nodig.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De beschikbare middelen zijn nu niet toereikend. Het gevolg is dat het beschikbare budget met circa € 45.000 overschreden zal worden. Van dit bedrag wordt € 20.000 veroorzaakt door extra inhuur van derden. Dit bedrag zal binnen het bedrijfsvoering budget van Openbare Werken worden gedekt.
Welke maatregelen stellen we voor?	Budget structureel verhogen met € 45.000, waarvan € 20.000 wordt gedekt uit het bedrijfsvoering budget van Openbare Werken.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

(Financiële) mutatie : Investerings tractie

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	€30.000 hogere lasten door BPM vrachtwagen, € 30.000 naar voren halen investering in trekker en € 20.000 aanschaf auto's coördinatoren.
Wat zijn de oorzaken?	Ten aanzien van de vrachtwagen is in de begroting is geen rekening gehouden met BPM voor de voertuigen (€ 30.000). Ten aanzien van de trekker is de technische staat van de huidige trekker zo slecht dat het noodzakelijk is dat deze investering van uit 2018 in 2017 wordt aangeschaft. Ten aanzien van de 2 auto's van coördinatoren geldt dat deze 2 ^e hands zijn overgenomen en nu technisch ten einde zijn.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Voor wat betreft de vrachtwagen en de auto's geldt dat dit leidt tot structureel hogere lasten. Voor wat betreft het naar voren halen van de investering in de trekker geldt dat dit eenmalig leidt tot hogere lasten.
Welke maatregelen stellen we voor?	De extra kosten in 2017 te dekken uit het tractiebudget. De meerkosten vanaf 2018 mee te nemen bij het opstellen van de vervangingsinvesteringen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	BPM is een indirecte belasting die voor iedere in Nederland geregistreerde personenauto en bestelauto en voor ieder in Nederland geregistreerd motorrijwiel moet worden betaald

Financiële mutatie nr.: Aanstellen medewerker Openbare Orde en Veiligheid

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De kosten voor een uitbreiding van de formatie op het taakveld openbare orden en veiligheid bedraagt € 24.000.
---	--

Wat zijn de oorzaken?	De ontwikkelingen in de samenleving, de ontwikkelingen in de calamiteiten- en crisisbeheersing en de toenemende betrokkenheid van de gemeentelijke overheid heeft er toe geleid dat er extra inzet noodzakelijk is om het taakveld van openbare orde en veiligheid volwaardig te kunnen invullen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het budget voor rampenbestrijding wordt jaarlijks deels aangesproken. De meerkosten voor de medewerker kunnen ten laste van dit budget worden gebracht.
Welke maatregelen stellen we voor?	De kosten voor de medewerker te dekken uit het budget voor rampenbestrijding.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing

Financiële mutatie nr. : Veiligheidsregio IJsselland	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De Veiligheidsregio IJsselland heeft de jaarrekening 2016 vastgesteld. Deze jaarrekening sluit met een positief saldo van ruim € 2 miljoen. Een gedeelte van dit overschot wordt terugbetaald aan de elf deelnemende gemeenten van de gemeenschappelijke regeling. Wij ontvangen hierdoor een bedrag van € 52.500.
Wat zijn de oorzaken?	Het positieve resultaat in de jaarrekening 2016 van de regio is voornamelijk ontstaan door het uitstellen van diverse (vervangings)investeringen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er wordt een niet begroot bedrag van € 52.500 terugontvangen van de Veiligheidsregio IJsselland.
Welke maatregelen stellen we voor?	Voorgesteld wordt om het te ontvangen bedrag van € 52.500 op te nemen in de begroting 2017.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Bij de vaststelling van de begroting 2017 van de Veiligheidsregio is rekening gehouden met een structurele bezuiniging van € 1 miljoen. Hierdoor is het niet waarschijnlijk dat er vanaf dit jaar nog grote bedragen terugbetaald worden aan de gemeenten.

Steenwijkerlanders doen het samen

Financiële mutatie nr. : Huishoudelijke verzorging	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een onderuitputting op het budget huishoudelijke verzorging van € 600.000.
Wat zijn de oorzaken?	Bij de overzetting van de huishoudelijke hulp van algemene naar maatwerkvoorziening is een zo zorgvuldig mogelijke inschatting gemaakt van het toekomstige gebruik Zorg in Natura (ZIN) en PGB. In de eerste maanden van 2017 is gebleken dat het aantal geïndiceerde uren lager ligt dan is meegenomen bij de budgetberekening. Het inschatten van de uren was lastig. Ten eerste omdat in 2015 sprake was van huishoudelijke verzorging als algemene voorziening en niet als maatwerkvoorziening en ten tweede omdat de uitvoering werd verzorgd door de IGSD en hierdoor minder informatie over uren en aantallen beschikbaar was.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Bij de maatwerkvoorziening huishoudelijke verzorging is er € 600.000 minder budget nodig. Aangezien de realisatie slechts betrekking heeft op een korte periode (januari 2017 – eind maart 2017) wordt de onderuitputting in eerste instantie voor dit jaar meegenomen. Voorzichtigheidshalve is vanaf het jaar 2018 voor de jaren daarna in eerste instantie een verlaging van het budget van € 200.000 meegenomen. In de volgende PPN zal nagegaan worden hoe de realisatie over geheel 2017 is uitgevallen. Hierbij kan dan ook de uitkomst van de rijkscirculaire over de hoogte van de uitkering Sociaal Domein meegenomen worden.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Niet van toepassing.

Financiële mutatie nr. : Jeugdzorg	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Er is sprake van een structureel tekort op jeugdhulp. In 2017 is het verwachte tekort € 400.000. Door teruglopende budgetten loopt dit tekort op naar € 550.000 in de jaren daarna.
Wat zijn de oorzaken?	Het tekort wordt deels veroorzaakt door een toename in de jeugdzorg maar ook door een afname in de door het rijk verstrekte budgetten.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Wanneer het budget niet opgehoogd wordt zullen er mogelijk wachtlijsten ontstaan en kan er niet voldoende jeugdhulp worden verstrekt. Dit is maatschappelijk onwenselijk
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel tekort op jeugdhulp. In 2017 is het verwachte tekort € 400.000. Door teruglopende budgetten loopt dit tekort op naar € 550.000 in de jaren daarna.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	In 2017 is er geen sprake meer van verevening van de kosten met de andere gemeenten binnen de BVO. Uit de 4 ^e kwartaalrapportage van 2016 lijkt naar voren te komen dat de werkelijke kosten van de gemeente Steenwijkerland en de verevening steeds meer naar elkaar toegroeien. Dit was anders in 2015, toen profiteerde Steenwijkerland nog aanzienlijk van de verevening.

Financiële mutatie nr. : Hulpmiddelen rollen en vervoer	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Uit de jaarrekening is gebleken dat er sprake is van een structureel overschot van €225.000 op de hulpmiddelen 'rollen en vervoer'.
Wat zijn de oorzaken?	Door meer persoonlijke aandacht en het leveren van maatwerk wordt er soms gekozen voor geen of andere voorzieningen. Dit heeft er de laatste jaren in geresulteerd dat de kosten zijn gedaald.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er is sprake van een structureel overschot van € 225.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Beschermd wonen en Veilig thuis	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een structureel overschot van € 150.000 op de budgetten rondom de 'geëscaleerde zorg' Wmo en Jeugd (Beschermd wonen en Veilig thuis).
Wat zijn de oorzaken?	Bij de overgang van de nieuwe taken Jeugdwet en Wmo zijn ook taken op terrein van beschermd wonen en Veilig Thuis overgeheveld naar de gemeente. Onduidelijk was hoe groot het budget zou moeten zijn voor deze taken. Na twee jaar ervaring kan gesteld worden dat de budgetten op deze 'geëscaleerde zorg' structureel verlaagd kunnen worden met € 150.000. Hierbij is rekening gehouden met extra kosten voor Veilig Thuis zoals is aangegeven door deze organisatie..
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een structureel overschot van € 150.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Sommige taken die nu uitgevoerd worden door de centrumgemeente zullen komende jaren opnieuw tegen het licht gehouden worden. Dit kan leiden tot een herverdeling van taken en mogelijk zwaardere inzet van de centrumgemeente.

Financiële mutatie nr. : Bijdrage GGD	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een tekort in de begroting 2017 van € 37.000 en vanaf het jaar 2018 een tekort van € 47.000 op de te betalen bijdrage aan de GGD.
Wat zijn de oorzaken?	Door een gewijzigde berekening van de bijdrage, vastgesteld door het AB van de GGD, draagt de gemeente in 2017 € 37.000 meer bij aan de dienstverlening van de GGD en vanaf 2018 € 47.000 meer.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.

Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Het levert een tekort op in de begroting 2017 van € 37.000 en vanaf het jaar 2018 een tekort van € 47.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen..

Financiële mutatie nr. : Verhoging taalniveau naar 3F

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een tekort van € 88.200 op het verhogen van het taalniveau naar 3F voor pedagogisch medewerkers voorschoolse voorzieningen.
Wat zijn de oorzaken?	Het Rijk verplicht het taalniveau van de pedagogisch medewerkers die werken met VVE -doelgroepkinderen te verhogen. Hiervoor worden extra middelen beschikbaar gesteld. Aangezien de raad bepaald heeft dat in het voorschoolse veld sprake is van 2 doelgroepen (naast VVE ook kinderen in een kwetsbaar opvoedkundig milieu) moeten de pedagogisch medewerkers die met deze doelgroep werken ook geschoold worden. Hiervoor moet de gemeente zelf middelen vrijmaken.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Als er geen middelen beschikbaar worden gesteld kan er niet voldaan worden aan gemeentelijke kwaliteitseisen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er is voor 2017 sprake van een tekort van € 88.200. Ook voor 2018 is er sprake van een tekort. Dit bedrag is meegenomen in een claim.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Nederlands als tweede taal

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Een tekort van € 20.000 in 2017 (€ 39.000 vanaf 2018) op Nederlands als tweede taal.
Wat zijn de oorzaken?	De gemeente ontvangt WEB (Wet Educatie Beroepsonderwijs) gelden voor het trainen van laaggeletterden en nieuwkomers. De kosten liggen echter € 20.000 hoger dan de ontvangen WEB-gelden. Vanaf 2018 worden meer deelnemers verwacht en lopen de kosten verder uit de pas met de inkomsten.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Eventueel wordt de norm niet gehaald voor het aantal laaggeletterden dat een taalcursus of een programma met taalcoach heeft gevolgd.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een tekort van € 20.000 in 2017 en vanaf het jaar 2018 € 39.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : BUIG-budget Participatiewet en Bbz

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de gemeentelijke begroting 2017 is de rijksbijdrage BUIG-budget Participatiewet geraamd op € 11.344.327. De bijdrage voor 2017 is vooralsnog nader voorlopig vastgesteld op € 12.799.365. Voor de Bbz is een rijksbijdrage opgenomen ter hoogte van € 57.000. Deze is vastgesteld op een bedrag van € 16.000.
Wat zijn de oorzaken?	De bijdrage is door het Rijk hoger vastgesteld als gevolg van een stijging van het macrobudget en het verder doorvoeren in 2017 van het objectief verdeelmodel. De bijdrage voor de zelfstandigenregeling is lager vastgesteld.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een voordeel in de begroting van € 1.455.038. Vanaf 2018 zal in de begroting ook rekening gehouden worden met de meest actuele hoogte van de BUIG uitkering. Bij de Bbz ontstaat een structureel nadeel van € 41.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassen van de begroting 2017-2021.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De BUIG uitkering is in april nader voorlopig vastgesteld. In het najaar ontvangen wij de definitieve beschikking over het jaar 2017. Dit kan afwijken van het nu gemelde budget.

Financiële mutatie nr. : Schuldhelpverlening	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De verwachte kosten voor de schuldhelpverlening liggen € 125.000 hoger dan in onze begroting is opgenomen.
Wat zijn de oorzaken?	Er is op dit moment nog geen daling waar te nemen van het aantal mensen dat een beroep doet op schuldhelpverlening. Daar is in de begroting wel van uitgegaan door het verlagen van het beschikbare budget voor schuldhelpverlening. Tevens zien we een landelijke trend dat de kosten van beschermingsbewind de laatste jaren fors gestegen zijn. Dit zien we ook terug in onze gemeente en hierin zien wij nog geen kentering in 2017.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Schuld ligt vaak aan de basis van andere hulpvragen. Schuldhelpverlening werkt preventief op andere zorgverlening.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Dit levert een tekort op in de begroting van € 125.000.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassen van de begroting 2017.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Zie boven bij oorzaken.

Financiële mutatie nr. : Prijsindexering zwembaden Vollenhove en De Waterwijk	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Bij het opstellen van de begroting 2017 is ten onrechte verzuimd om de subsidie van de zwembaden van de stichting Waterwijk op te hogen met de prijsindexatie ter hoogte van 1%. Dit dient alsnog te gebeuren.
Wat zijn de oorzaken?	Zie hierboven.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	De verhoging met 1% van de subsidie levert voor het jaar 2017 een nadeel op van € 8.012. Vanaf het jaar 2018 is het nadeel berekend op € 7.412.
Welke maatregelen stellen we voor?	Alsnog structureel aanpassen van de begroting met de indexering van 1%.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr.: Maatschappelijk begeleiding vergunninghouders	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Van het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) is tot nu toe een bedrag van € 59.250 ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders.
Wat zijn de oorzaken?	Ook in onze gemeente worden vergunninghouders gehuisvest. Per vergunninghouder wordt van het COA een bedrag ter hoogte van € 2.370 ontvangen voor maatschappelijke begeleiding. Het genoemde bedrag heeft betrekking op 25 vergunninghouders..
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er is een bedrag van € 59.250 ontvangen. Dit bedrag wordt besteed aan de begeleiding van de vergunninghouders.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassen van de begroting (budgettair neutraal).
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Steenwijkerlanders zijn actief

Financiële mutatie nr. : Loswal Giethoorn	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In verband met ernstige overlast voor omwonenden wordt er al jaren geprocedeerd met de gemeente om de loswal aan de Kerkweg te sluiten. Mede naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad d.d. 28 juni 2016 is een onderzoek gestart naar een alternatieve locatie. Voor de beoordeling van de diverse locaties zijn Natuurtoetsen uitgevoerd en zal, nadat een definitieve locatie is bepaald een bestemmingsplanprocedure moeten worden gevoerd. Naar verwachting zal dit in de loop van 2017 plaatsvinden.
Wat zijn de oorzaken?	Het toenemend gebruik van de loswal voor het verplaatsen van chalets met de noodzaak hiervoor machinaal te laden en lossen.

Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Verplaatsing van een loswal verbetert het leefklimaat van de direct omwonenden en heeft een positieve invloed op de verkeersveiligheid. De aanwezigheid van een loswal is cruciaal voor de (recreatie)ondernemers en inwoners van Giethoorn die niet per auto hun woningen kunnen bereiken.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er moeten diverse onderzoeken worden uitgevoerd en er zal een bestemmingsplanprocedure moeten worden gevoerd.
Welke maatregelen stellen we voor?	Een bedrag beschikbaar stellen van € 100.000.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Er zijn door omwonenden verzoeken tot handhaving ingediend teneinde overlast van de huidige loswal te beperken.

Financiën en bedrijfsvoering

Financiële mutatie nr. : Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) maatschappelijk nut	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de programmabegroting 2017 -2020 (blz. 54) zijn op basis van een prognose kapitaallasten opgenomen voor investeringen met maatschappelijk nut. Deze zijn berekend op € 225.000 op basis van verwachte bestedingen eind 2016. Gelijktijdig is een raming opgenomen voor de verbetering van de vermogenspositie met afgerond € 4,5 mln. Inmiddels kan een nauwkeurigere berekening gemaakt worden.
Wat zijn de oorzaken?	Met ingang van het 1 januari 2017 moeten op basis van het nieuwe BBV investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd worden. Dit geldt ook voor restantbudgetten van voor die datum. Deze mogen dan niet meer volledig ten laste van een reserve worden gebracht.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Uit de geactualiseerde berekening blijkt dat de vermogenspositie in 2017 niet met € 4,5 mln. toeneemt, maar met € 4,5 - € 1,3 is € 3,2 mln. De werkelijke uitgaven die in 2016 ten laste van een reserve zijn gebracht vallen namelijk hoger uit dan waarmee in de programmabegroting rekening is gehouden. Dit betekent gelijktijdig dat er in 2017 ook tot voorgenoemd bedrag minder uitgaven worden geactiveerd, hetgeen leidt tot lagere afschrijvingslasten van: 2017 € 70.953, 2018 € 71.700, 2019 € 71.700, 2020 € 71.700, 2021 € 71.700. Voor Steenwijk-west moet in 2017 een herschikking van de structureel en incidenteel geraamde uitgaven plaatsvinden van € 110.750.
Welke maatregelen stellen we voor?	Aanpassing van de begroting met bovenvermelde bedragen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	

Financiële mutatie nr. : Dividend Vitens NV	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2016 van Vitens N.V.. Voor de komende jaren wordt een lagere dividenduitkering verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Onder andere door een lagere vaststelling van de vermogenskostenvoet door de Autoriteit Consument en Markt. Deze is voor 2017 vastgesteld op 4,2%. De verwachting is dat dit voor 2018-2019 zal liggen tussen de 3% en 3,5%. Daarom verwacht Vitens dat over 2017 en volgende jaren een lagere nettoresultaat zal worden behaald. Een neveneffect hiervan is dat de aandeelhouders een lagere dividenduitkering gaan ontvangen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Eenmalig een hogere dividenduitkering van € 53.603,- (jaarschijf 2017). Verder voor de jaren 2018 en volgende een lagere dividenduitkering van € 13.751,-.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Dividend Enexis NV	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2016 van Enexis N.V.. Voor de komende jaren wordt een lagere dividenduitkering verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Onder andere door een lagere vaststelling van de vermogenskostenvoet door de Autoriteit Consument en Markt. Deze is voor 2017 vastgesteld op 4,2%. De verwachting is dat dit voor 2018-2019 zal liggen tussen de 3% en 3,5%. Daarom verwacht Enexis N.V. dat over 2017 en volgende jaren een lagere nettoresultaat zal worden behaald. Een neveneffect hiervan is dat de aandeelhouders een lagere dividenduitkering gaan ontvangen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Structureel een lagere dividenduitkering van € 21.388. Opgemerkt wordt dat rekening is gehouden met de uitbreiding van het aandelenbezit van 13.029 stuks i.v.m. aflossing van de zgn. Edon-lening in aandelen.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Dividend BNG	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2016 van N.V. BNG Bank. Voor de komende jaren wordt een hogere dividenduitkering verwacht.
Wat zijn de oorzaken?	Een hogere nettowinst over 2016. Opgemerkt wordt dat het % wat wordt uitgekeerd tot 2018 is geregeld en op dit moment 25% van de nettowinst bedraagt.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een voordeel van € 80.399 structureel.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Algemene uitkering septembercirculaire 2016	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	In de septembercirculaire worden de ontwikkelingen van de Algemene uitkering (AU) weergegeven. Financiële effecten van verschillende onderdelen zijn verwerkt: Accresontwikkeling 2016-2020, plafond BTW compensatiefonds, uitkeringsbasis.
Wat zijn de oorzaken?	In de septembercirculaire 2016 is de raming van de accresen bijgesteld op basis van de Miljoenennota. Belangrijkste verklaring voor de stijging van het accres zijn de extra uitgaven van het kabinet aan veiligheid, defensie, zorg, onderwijs en armoedebestrijding en het verwerken van de laatste inzichten uit de middellange termijn raming van het CPB.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Op korte termijn geen. Wel moet rekening gehouden worden met financiële mutaties in de AU die gevolgen zullen hebben voor de begroting van de gemeente Steenwijkerland
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	2017 voordeel € 353.929 2018 voordeel € 1.026.109 2019 voordeel € 1.487.738 2020 voordeel € 1.629.455
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De Algemene uitkering zal de komende jaren worden beïnvloed door de beleidskeuzes van het nieuwe kabinet. Zoals het terugdraaien van de opschalingskorting, verruiming van het belastinggebied, een brede koppeling van het Gemeentefonds aan de rijksuitgaven.

Financiële mutatie nr. : Algemene uitkering decembercirculaire 2016	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De decembercirculaire is geen bijstelmoment voor het accres. Het karakter van de circulaire is vooral het afwikkelen van de laatste zaken van het uitkeringsjaar 2016, vooral over integratie- en decentralisatie uitkeringen alsmede een enkele taakmutatie.
Wat zijn de oorzaken?	<u>Nieuwe telmethode WSW-ers</u> Hoewel niet een echte taakmutatie, worden vanaf 2016 wel de maatstafgewichten van uitkeringsontvangers aangepast. De WSW-ers maken onderdeel uit van de definitie. Daarbij geldt een nieuwe telmethode. De personen op een wachtlijst worden niet meer meegerekend en daarnaast wordt registratie naar personen vervangen door fte. Al met al betekent dit een lager aantal. Dat wordt gecompenseerd door een hoger maatstafgewicht. <u>Taakmutaties:</u> Armoedebestrijding kinderen Zoals aangekondigd in de septembercirculaire 2016 stelt het kabinet vanaf 2017 structureel € 196.559 beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Armoedebestrijding ouderen In 2017 en 2018 wordt jaarlijks €8.000 beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering. Het kabinet wil daarmee meer financiële ruimte aan gemeenten geven om ouderen in moeilijke situaties te kunnen helpen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen gevolgen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Nieuwe telmethode WSW-ers: Vanaf 2017 voordeel € 4.569, 2018 € 4.747, 2019 € 4.883 en vanaf 2020 € 5.160 Armoedebestrijding kinderen: Vanaf 2017 structureel € 196.559 Armoedebestrijding ouderen 2017 € 7.877 2018 € 8.042
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting overeenkomstig aan te passen. De taakmutaties en de mutaties in de IU/DU en SU worden budgettair neutraal in de begroting verwerkt.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Bij de overheveling middelen sociaal domein per 2019 moeten afspraken komen met een nieuw kabinet over brede indexering van de middelen.

Financiële mutatie nr. : Aansprakelijkheidsverzekering	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De verzekeringspremie voor de aansprakelijkheidsverzekering is gestegen
Wat zijn de oorzaken?	Er is een Europese aanbesteding geweest voor de aansprakelijkheidsverzekering. Door hogere schades en veranderde wet en regelgeving zijn de premies gestegen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een structureel nadeel van € 34.855.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en structureel € 34.855 bij te ramen
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Verzekeringslasten zakelijke Mobiliteitspolis	
Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De verzekeringspremies voor de Zakelijke Mobiliteitspolis en de Transportpolis zijn verhoogd.

Wat zijn de oorzaken?	Vanwege de toename van de schade de afgelopen jaren, veranderde wet- en regelgeving en de technologie binnen auto's die steeds complexer wordt zijn de premies gestegen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Niet van toepassing
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Er ontstaat een eenmalig nadeel van € 22.363. Door de forse premieverhoging is er een contract afgesloten voor 1 jaar, terwijl dit normaal gesproken voor 3 jaar wordt gedaan.
Welke maatregelen stellen we voor?	De begroting aan te passen en eenmalig € 22.363 bij te ramen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	De verzekeringsportefeuille zal tegen het licht worden gehouden. Aan de hand daarvan zal worden besloten hoe om te gaan met een nieuw verzekeringscontract.

Financiële mutatie nr. : Afbouw Prestatiecontract

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	De jaarlijkse lasten van de begroting zijn structureel € 1,4 mln. hoger dan de structurele baten
Wat zijn de oorzaken?	Het structurele tekort wordt ingevuld door de inzet van interne uren ten laste van de projecten te brengen
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Een sluitende begroting is op deze wijze structureel afhankelijk van incidentele middelen in combinatie met een gevulde orderportefeuille.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Afbouw van het prestatiecontract in twee jaar betekent een afname van de beschikbare middelen in 2017 met € 0,5 mln. en vanaf 2018 € 1 mln. structureel. Voor 2018 en volgende jaren wordt verwezen naar het Bestedingsplan 2018-2021.
Welke maatregelen stellen we voor?	Afbouw van het prestatiecontract in twee jaar overeenkomstig het besluit van de raad op 11 april 2017
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Ontvangen agio drietal vennootschappen

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen agio-uitkering van de CBL Vennootschap B.V., CSV Amsterdam B.V. en Verkoop Vennootschap B.V.
Wat zijn de oorzaken?	Het voornemen om de vennootschap op te heffen.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een eenmalig voordeel van € 7.807. - CBL Vennootschap B.V. € 1.209 - CSV Amsterdam B.V. € 4.334 - Verkoop Vennootschap B.V. € 2.064
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting aan te passen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

Financiële mutatie nr. : Dividend Rova Holding N.V.

Wat is de aard en de omvang van de afwijking?	Ontvangen dividenduitkering over 2016 van Rova Holding N.V..
Wat zijn de oorzaken?	Een aantal incidentele oorzaken bij de Rova.
Wat zijn de gevolgen voor de realisatie van de (sub)doelstellingen?	Geen.
Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare middelen (personeel, financiën en faciliteiten)?	Een eenmalig voordeel van € 160.204,--.
Welke maatregelen stellen we voor?	De programmabegroting (jaarschijf 2017) met een bedrag van € 160.204,-- aanpassen.
Welke externe ontwikkelingen doen zich nog voor?	Geen.

6.3. Ontwikkeling vermogenspositie per 1 januari 2018.

Raadsbesluit	Omschrijving	Bedrag	Totaal
	Algemene reserves		
	<u>algemene reserve vrij besteedbaar</u>		
13-09-2016	Glasvezel in buitengebied	-900.000	
08-11-2016	Corr. Wijz. PPN	-13.851	
13-12-2016	Begeleiding selectie procedure nieuwe burgemeester	20.000	
28-02-2017	Verduurzamen zwembad Tolhekke te Paasloo	100.000	
11-04-2017	Renovatie en nieuwbouw sportaccommodatie VHK	280.000	
11-04-2017	Extra afschrijving scheidsrechtersruimte sportaccommodatie VHK	51.896	
	Correctie activeren diverse investeringen op grond van BBV (Blz. 54 programmabegroting 2017-2020)	1.197.500	
			735.545
	Totaal algemene reserves		735.545
	Bestemmingsreserves		
	<u>Reserve kernenbeleid</u>		
13-12-2016	Matrix dorpenplannen 2016	89.805	
	Correctie activeren diverse investeringen op grond van BBV (Blz. 54 programmabegroting 2017-2020)	44.000	
			133.805
	<u>Reserve koppengeld</u>		
13-12-2016	Matrix dorpenplannen 2016	37.719	
	Correctie activeren diverse investeringen op grond van BBV (Blz. 54 programmabegroting 2017-2020)	27.000	
			64.719
	<u>Reserve volkshuisvesting</u>		
13-12-2016	Jeugdhonk Kuinre	20.000	
	Correctie activeren diverse investeringen op grond van BBV (Blz. 54 programmabegroting 2017-2020)	2.505.000	
			2.525.000
	<u>Reserve te bestemmen rekeningresultaat</u>		
08-11-2016	WTCG middelen amendement NJN 2016	-350.000	
11-04-2017	Te bestemmen 2016	1.445.000	
			1.095.000
	<u>Reserve leefbaarheidsfonds</u>		
	Correctie activeren diverse investeringen op grond van BBV (Blz. 54 programmabegroting 2017-2020)	4.000	
			4.000
	<u>Reserve frictie samenvoeging ISGD-NWG</u>		
08-11-2016	Frictiekosten t.l.v. reserve	215000	
			215000
	Totaal bestemmingsreserves		4.037.524
	Voorzieningen		

	<u>Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing</u>		
	Gecorrigeerd naar uitgaven	-416.084	
	Gecorrigeerd van inkomsten	416.084	
	<u>Voorziening riolering (exploitatie)</u>		
08-11-2016	Verontreiniging Tukseweg	30.000	30.000
	<u>Voorziening wethouderspensioenen</u>		
	Dotatie overdracht	-45.000	-45.000
	<u>Voorziening wachtgeld collegeleden periode 2001-2006</u>		
08-11-2016	Wachtgeld diverse personen	-244.000	
	Correctie voorziening wachtgeld voormalig wethouder	-8.536	-252.536
	<u>Voorziening Maatschappelijke Vastgoed</u>		
	Uitvoeringsplan Maatschappelijk Vastgoed 2017-2020	200.653	200.653
	<u>Voorziening betaalde pensioenen wethouders</u>		
08-11-2016	BBV pens. vm. Wethouder	40.690	
08-11-2016	BBV pens. vm. Wethouder		40.690
	<u>Voorziening onderhoud speelvoorzieningen</u>		
	Spelen in taken	-7.183	-7.183
	Totaal voorzieningen		-33.376
	Algeheel totaal (afname vermogenspositie)		4.739.693